

CAPITOLUL 2

EVOLUȚIA SITUAȚIEI EUROPENE DE SECURITATE ÎN AL TREILEA AN DE RĂZBOI RUȘO-UCRAINEAN

Crăișor-Constantin IONIȚĂ

„Pentru Vladimir Putin, teritoriul nu este principala problemă. Războiul nu este pentru teritoriu. Războiul este pentru viitoarea arhitectură de securitate a Federației Ruse și cred că Putin consideră cu adevărat acest război ca existențial pentru Rusia. Deci, când vine vorba de teritoriul ocupat, acesta este atât o monedă de schimb, dar și o pedeapsă pe care Rusia o aplică Ucrainei pentru a-și demonstra intransigența în realizarea obiectivelor. După opinia mea, Putin crede că are toate atuurile în mână. Rușii și-au continuat avansul lent în Ucraina de mai multe luni – de peste un an. Și aceasta este ceea ce probabil va continua dacă nu se ajunge la un acord de pace în acest moment.”

Interviu acordat de jurnalistul rus Leonid Rogozin
revistei Al Jazeera, la 13 martie 2025

Războiul rușo-ucrainean a continuat pe parcursul anului 2024 fără pauze operative sau fără posibilitatea de atingere a punctului culminant de către vreunul dintre beligeranți, și-a demonstrat caracterul său total și de uzură, mai ales după ce sfârșitul anului 2023 nu a adus cu sine nici o posibilă încetare a focului, nici vreun semn de realizare a obiectivelor politice, propuse de vreunul dintre beligeranți. În plus, nici resursele strategice ale celor doi actori principali participanți în război nu au părut a fi epuizate, ambii beligeranți continuând să declare că au destule resurse pentru a continua conflictul până la realizarea obiectivelor stabilite.

Premisa de la care am pornit în cercetarea de față o reprezintă faptul că, în cel de-al treilea an al conflictului rușo-ucrainean, confruntarea violentă și-a modificat caracterul atât în teatrul de război din Ucraina, cât și în întreaga regiune euroasiatică. Federația Rusă, prin acțiunile sale, atât în conflictul în desfășurare, cât și prin influențele hibride asupra altor regiuni ale lumii, rămâne în continuare o amenințare majoră pentru mediul de securitate internațional și un facilitator pentru schimbarea ordinii mondiale actuale.

Modificarea caracterului confruntării este reprezentată, pe de-o parte, de faptul că rușii au revigorat ofensiva în regiunea ucraineană Harkov, iar, pe de altă parte, prin faptul că teatrul de război a fost extins de ucraineni și în teritoriile rusești de la granița de nord-est, precum Kursk și anumite elemente de infrastructură energetică rusească din interiorul Federației Ruse, cu scopul declarat al Kievului de a avea cu ce negocia pe timpul viitoarelor posibile discuții de pace. Intenția a fost însă blocată de Moscova la începutul anului 2025. Astfel, pe parcursul anului 2024, putem vorbi de două acțiuni ofensive surprinzătoare, declanșate de cei doi beligeranți, ambele cu efecte operative, dar considerate drept acțiuni tactice secundare de susținere a efortului principal al celor două armate.

Ofensiva armatei ruse a fost revigorată pe direcția Harkov și Vovchansk, considerată cea de-a doua regiune din Ucraina major populată, cu scopul de a ușura efortul principal ofensiv al Kremlinului pe direcția Donbas. Surprinderea operativă a fost realizată în timp scurt, iar ritmul de ofensivă a fost atât de ridicat, încât trupele rusești au ajuns, la 13 iunie 2024, la avanposturile ucrainene din jurul orașului Harkov, cucerind circa 183 km² (Al Jazeera 2024). Această ofensivă neașteptată a Federației Ruse a obligat Kievul să retragă forțe din zona Donbasului și să gândească rapid o contramăsură eficientă. Astfel, la începutul lunii august 2024, Ucraina a lansat, tot prin surprindere, cea de-a treia contraofensivă a sa desfășurată de la începutul războiului, dar de această dată nu pe teritoriul său, ci în regiunea Kursk, un teritoriu rusesc, situat dincolo de graniță. Scopul acestei acțiuni ofensive, prin care s-au cucerit, până la sfârșitul anului 2024, aproximativ 1.250 km², a constat atât în oprirea ofensivei ruse spre Harkov, cât și în slăbirea forțelor Moscovei din regiunea Donbas, adică de pe direcția loviturii principale. Iar efectul a fost realizat la nivel atât operativ, prin mutarea rapidă a unor forțe ruse în zonă, cât și strategic, prin atacarea imaginii de putere militară a Federației Ruse.

În ceea ce privește cea de-a doua parte a premisei de la care am inițiat cercetarea de față, respectiv faptul că Rusia continuă a fi o amenințare majoră pentru mediul de securitate internațional și un facilitator pentru schimbarea ordinii mondiale actuale, este susținută de câteva aspecte, prezentate în continuare.

Pe plan european, Kremlinul a făcut tot posibilul pentru a influența alegerile din cadrul unor state membre ale UE și al unor state aliante și partenere (SUA, Franța, Bulgaria, România, Republica

Moldova, Georgia) și pentru a amplifica fenomenul extinderii partidelor politice care promovează progresismul (populismul și neomarxismul) și suveranismul (naționalismul și euroscepticismul), în detrimentul partidelor *mainstream* (bazate pe doctrinele clasice – social-democrate, liberale, creștin-democrate/populare) (Filipescu 2016). Aceste acțiuni antidemocratice au caracterizat războiul hibrid agresiv, dus de Federația Rusă în cel de-al treilea an de război împotriva democrațiilor occidentale, denumite „*Occidentul colectiv*”, în special prin intermediul acțiunilor informative (dezinformări și *fake news*), pe care le-a amplificat continuu cu amenințarea folosirii armelor nucleare.

Totodată, Moscova s-a folosit de creșterea intensității și amplitudinii conflictelor regionale existente în Orientul Mijlociu dintre Israel și organizațiile teroriste Hamas și Hezbollah, dintre Israel și Iran, Israel și Liban, Iran și Pakistan, sau de intervenția organizației teroriste Houthis din Yemen în Golful Aden și Marea Roșie, abătând atenția opiniei publice internaționale asupra acestei regiuni și deviind sprijinul militar american înspre Israel, în detrimentul Ucrainei. Cu toate acestea, o acțiune destabilizatoare asupra prezenței și prestigiului forțelor ruse în regiune s-a materializat, la finele anului 2024, prin demisia și fuga liderului sirian Bashar-al-Assad la Moscova și prin imposibilitatea semnării unui acord de menținere a unor capacități militare ruse în bazele din Khmeimim și din Tartus.

Pe toată perioada anului 2024, Kremlinul a amplificat crizele și conflictele declanșate în regiunea subsahariană a Africii, unde forțele paramilitare ale organizației „*Africa Corps*” (elemente ale fostului Grup „*Wagner*”) au declanșat lovituri de stat în Burkina Faso, în Republica Centrafricană, în Sudan, în Republica Coasta de Fildeș și în Ciad, cu scopul de a scădea influența unor state europene în regiune, îndeosebi a Franței, și de a determina respectivele state să solicite sprijinul rus de securitate.

Considerând cele prezentate, evaluarea mediului de securitate est-european, aflat în fața unui război prelungit și devastator, are aici drept *scop* identificarea și analiza modului în care a continuat să se desfășoare războiul ruso-ucrainean în anul 2024 și a posibilelor schimbări pe care acest conflict major convențional le aduce situației geopolitice europene.

În următoarele subcapitole, vom prezenta cum a continuat războiul din Ucraina în cel de-al treilea an al său, cu accent deosebit pe cele două acțiuni ofensive convenționale ale armatelor beligerante, sens

în care vom analiza și noile abordări ale războiului hibrid asupra „*Occidentului colectiv*”, subliniind balanța de putere a actorilor implicați în sprijinirea celor două părți beligerante. La final, vom scoate în evidență modul în care s-au realizat sau nu obiectivele politico-militare ale celor două părți implicate în conflict și vom prezenta cum se întrevade evoluția acestui conflict după instaurarea la putere a administrației Trump, precum și posibile scenarii ale schimbării ordinii mondiale actuale în viitorul apropiat.

2.1. Principalele operații convenționale în cadrul celui de-al treilea an de război

Anul 2024 a fost marcat de continuarea războiului din Ucraina, fără semnale clare privind o posibilă încheiere a unui acord de încetare a focului. Ponderea dintre operațiile convenționale ruso-ucrainene și acțiunile hibride, desfășurate de Kremlin împotriva „*Occidentului colectiv*” a fost echilibrată. Astfel, în teatrul de război din Ucraina ambele armate beligerante s-au axat pe desfășurarea unor acțiuni militare ofensive convenționale pentru realizarea obiectivelor stabilite, Moscova încercând să grăbească înfrângerea armatei ucrainene în prima parte a anului 2024, atunci când Kievul s-a aflat la limita resurselor strategice, iar efortul internațional de sprijin fusese redus la maximum.

Acțiunile militare ale Federației Ruse au fost susținute de o diplomatie eficientă pentru atragerea sprijinului statelor BRICS și G20, precum și de un război informațional deosebit de agresiv, în care retorica amenințării cu întrebuintarea armelor nucleare tactice a revenit în repetate rânduri. Ambele acțiuni de sprijin au reușit să convingă comunitatea internațională că, „*de facto*”, ne aflăm deja într-o lume divizată de două blocuri politice antagoniste – democrațiile occidentale (NATO, UE și statele membre G7) care sprijină Kievul versus regimurile autocratice (BRICS și majoritatea țărilor membre G20) apropiate de Moscova. Sau o altă interpretare ar fi confruntarea dintre „*Nordul global*” și „*Sudul global*”.⁶

⁶ În conformitate cu Conferința ONU privind Comerțul și Dezvoltare (UNCTAD), „*diviziunea Nord – Sud*” reprezintă un concept de divizare a lumii în două grupuri de state cu caracteristici socioeconomice și politice, de-a lungul unei „Linii Brandt”. Astfel, „*Nordul Global*” cuprinde statele din America de Nord, Europa, Israel, Japonia, Coreea de Sud, Australia și Noua Zeelandă. În același context, „*Sudul Global*” sau „*Statele în curs de dezvoltare*” cuprind statele G77 din cadrul ONU, adică din Africa, America Latină, Caraibe, Asia (fără Israel, Japonia și Coreea de Sud) și Oceania (fără Australia și Noua Zeelandă) (UNCTAD 2024).

Putem considera că, în urma insuccesului și opririi celei de-a doua contraofensive ucrainene din vara și toamna anului 2023, amplificat de scăderea sprijinului militar și financiar acordat de comunitatea internațională, îndeosebi de SUA, Kievului, precum și de superioritatea Moscovei în resurse umane⁷, armament și muniții, prima parte a anului 2024 a fost caracterizată de preluarea momentumului operațional de către armata rusă pe frontul estic.

Acțiunile ofensive ale trupelor ruse s-au amplificat în regiunile Donețsk și Lughansk, prin cucerirea zonei industriale strategice Avdiivka – Vodyane – Chasiv Yar și îndreptarea spre orașul Nipru. În același timp, aviația rusă a continuat bombardarea zonelor industriale și a marilor orașe ucrainene cu rachete și drone pentru a forța populația locală să se debaraseze de conducerea de la Kiev.

2.1.1. Operațiile ofensive ruse din regiunile Harkov și Donbas

Luna mai 2024 a fost marcată de lansarea unei operații ofensive ruse pe o linie secundară de efort în regiunea Harkov, cu efecte operative considerabile. Astfel, ofensiva s-a declanșat dinspre graniță spre orașul Harkov, cel de-al doilea oraș ca mărime din Ucraina, pe direcția Vovchansk – Starytsia – Lyptsi, și a reprezentat o acțiune prin surprindere a armatei ruse pentru slăbirea liniei estice de apărare ucrainene, forțând Kievul să mute urgent unele capacități importante spre nord-est pentru a contracara noua acțiune ofensivă. Totodată, Kremlinul a intenționat să se apropie de orașul Harkov la o distanță eficace bătăii artileriei, pentru a-l înfrânge printr-un bombardament continuu.

Ofensiva terestră rusă, declanșată prin surprindere, cu o forță semnificativă la 10 mai 2024, pe un front de 1.000 km și la momentul oportun, a obținut câteva efecte operative de scurtă durată. De altfel, ca urmare a sprijinului militar internațional foarte redus de la începutul anului, mai ales pe baza indeciziei Congresului american de a continua acest sprijin, președintele Volodimir Zelenski a fost nevoit să afirme că

⁷ Așa după cum afirma președintele Consiliului rus de Securitate, Dimitri Medvedev, la 24 decembrie 2024, circa 440.000 de recruți au semnat contracte cu Ministerul rus al Apărării pe parcursul anului 2024, ceea ce ar acoperi 1/1 pierderile mari pe care le-a avut armata rusă în timpul ofensivei din estul Ucrainei, conform site-ului <https://t.me/mobilizationnews/21475>, accesat la 18.02.2025. Mai mult, există o practică în rândul armatei ruse ca militarii în termen care luptă pe frontul ucrainean încă de la începutul invaziei să nu fie roțiți, pentru a căpăta cât mai multă experiență și pentru a putea astfel lupta cot la cot alături de militarii profesioniști din trupele aeropurtate (VDV).

„...lipsa sprijinului SUA înseamnă că vom da înapoi, ne vom retrage pe poziții mai avantajoase, în pași mici” (Walsh 2024). Astfel, în urma declanșării rapide a noii ofensive ruse, conducerea militară de la Kiev a decis redisolocarea unor forțe importante din zona Vuhledar (lângă Lughansk) și Chasiv Yar (în Donețsk) și re poziționarea unor rezerve operative în zona orașului Harkov. În cele din urmă, Federația Rusă a reușit să stabilească o „zonă tampon” care să împiedice incursiunile ucrainene în regiunea rusă Belgorod, aflată chiar lângă granița cu Ucraina.

Șocul resimțit de forțele ucrainene a durat doar două luni, căci la 30 iunie 2024 ofensiva rusă a fost oprită și ținută pe loc până la sfârșitul anului 2024. Armata ucraineană a demonstrat o rezistență acerbă atât în apărare, cât și în acțiunile contraofensive desfășurate, iar reluarea sprijinului financiar acordat de SUA către Kiev, la finele lunii aprilie 2024, a dus la rezolvarea provocărilor logistice și creșterea rezilienței naționale. Mai mult, armata ucraineană a demonstrat că este foarte motivată și că dispune de capacități flexibile, care au arătat o capacitate remarcabilă de învățare rapidă și de adaptare în fața condițiilor des schimbătoare de pe câmpul de luptă.

Reluarea sprijinul militar și financiar acordat de SUA Kievului a refăcut moralul trupelor, iar dotarea forțelor aeriene ucrainene cu avioane F-16⁸ și schimbarea politicii americane cu privire la lovirea țintelor pe teritoriul Federației Ruse cu sisteme de arme occidentale⁹ au permis realizarea adâncimii strategice (*strategic depth*) pentru operațiile ucrainene.

⁸ Ucraina a primit primul lot de avioane F-16 de la patru state aliate (NLD, DNK, BEL și NOR) la începutul lunii august 2024, deși au fost promise de Administrația Biden încă din vara anului 2023. Între timp, piloții ucraineni stabiliți pentru pilotarea noilor avioane s-au antrenat în mai multe țări aliate, conform site-ului <https://www.npr.org/2024/08/01/g-s1-14698/ukraine-receives-u-s-f-16-fighter-jets>, accesat la 21.02.2025.

⁹ Președintele american Joe Biden a ridicat gradual, începând cu luna iunie 2024, restricțiile cu privire la folosirea sistemelor de arme occidentale pentru a lovi ținte pe teritoriul Federației Ruse, îndeosebi cele cu privire la rachetele balistice supersonice tactice ATACMS (Army Tactical Missile System) cu o rază de acțiune de 300 km, lansate de pe sistemul tractat de lansare multiplă (M270 MLRS) și sistemul mobil pe roți de lansare multiplă (M142 HIMARS). Astfel, în luna noiembrie 2024 aceste restricții au fost ridicate total, mai ales ca urmare a dislocării a 10.000 de militari nord-coreeni în regiunea Kursk, din Federația Rusă, lângă granița cu Ucraina, conform site-ului <https://www.cbsnews.com/news/biden-ukraine-us-weapons-russia-restriction/>, accesat la 21.02.2025. Decizia americană a fost imediat urmată de cea a Marii Britanii și Franței, pentru a permite folosirea sistemelor de rachete Storm Shadow și SCALP, ambele cu o rază de acțiune de 250 km. Doar Germania a menținut restricțiile pentru sistemul Taurus, cu o bătaie de 500 km.

Existența unei structuri de comandă descentralizate în cadrul forțelor ucrainene, care s-a bazat pe un proces decizional flexibil și receptiv, a permis Kievului să reia inițiativa și s-o mențină pe tot parcursul anului 2024. Mai mult, combinarea operațiilor convenționale cu cele neconvenționale (lupta de partizani în teritoriile ocupate și loviturile cu dronele în adâncime, amplificate de operațiile de intelligence) a dus la ruperea liniilor de aprovizionare ale armatei ruse și a permis lovirea unor ținte operative și strategice în adâncime (Livermore 2024).

Anul 2024 a scos la iveală și neajunsuri ale celor doi oponenți direcți. Pe de-o parte, pentru Ucraina, principalele vulnerabilități la nivel național au constatat în extinderea corupției la cel mai înalt nivel, fapt ce a determinat ca nu toate ajutoarele internaționale să ajungă la forțele de la contact, dar și ineficiența sistemului de recrutare/mobilizare care să asigure înlocuirea resurselor umane pe câmpul de luptă. De cealaltă parte, armata rusă a continuat să demonstreze o planificare și o coordonare greoaie a acțiunilor sale militare, precum și menținerea unui lanț ineficient de aprovizionare logistică, menit să-i susțină înaintarea rapidă pe teritoriul ucrainean.

Aceste lipsuri majore au avut drept rezultat pierderi masive de vieți omenești (se presupune că, pe timpul ofensivei din Harkov, armata rusă a suferit de opt ori mai multe pierderi umane decât ucrainenii) și deteriorarea unui număr mare de sisteme de arme, precum tancuri și avioane. Totuși, dacă pierderile umane nu par să constituie o problemă strategică pentru Kremlin, ca urmare a avantajului cantitativ major în resurse umane, care pot fi recrutate/mobilizate, și a sprijinului de trupe trimis de R.P.D. Coreeană în ajutorul Federației Ruse, circa 11.000 de militari (Kostenko, Edwards și Tanno 2025), ca să stopeze contraofensiva ucraineană din regiunea Kursk, pierderile în tehnică militară principală au scos la iveală corupția din industria de apărare și efectele pe termen scurt și mediu ale sancțiunilor economice internaționale, care au privat Moscova de procurarea de produse tehnologice avansate și de achiziționarea de echipamente majore pentru apărare. Ca urmare a tuturor acestor neajunsuri, situația acțiunilor militare în regiunea Harkov, de la sfârșitul anului 2024 este staționară, neexistând premisele unei revigorări pe termen scurt nici din partea armatei ruse, nici din partea conducerii de la Kiev (vezi Figura 1).

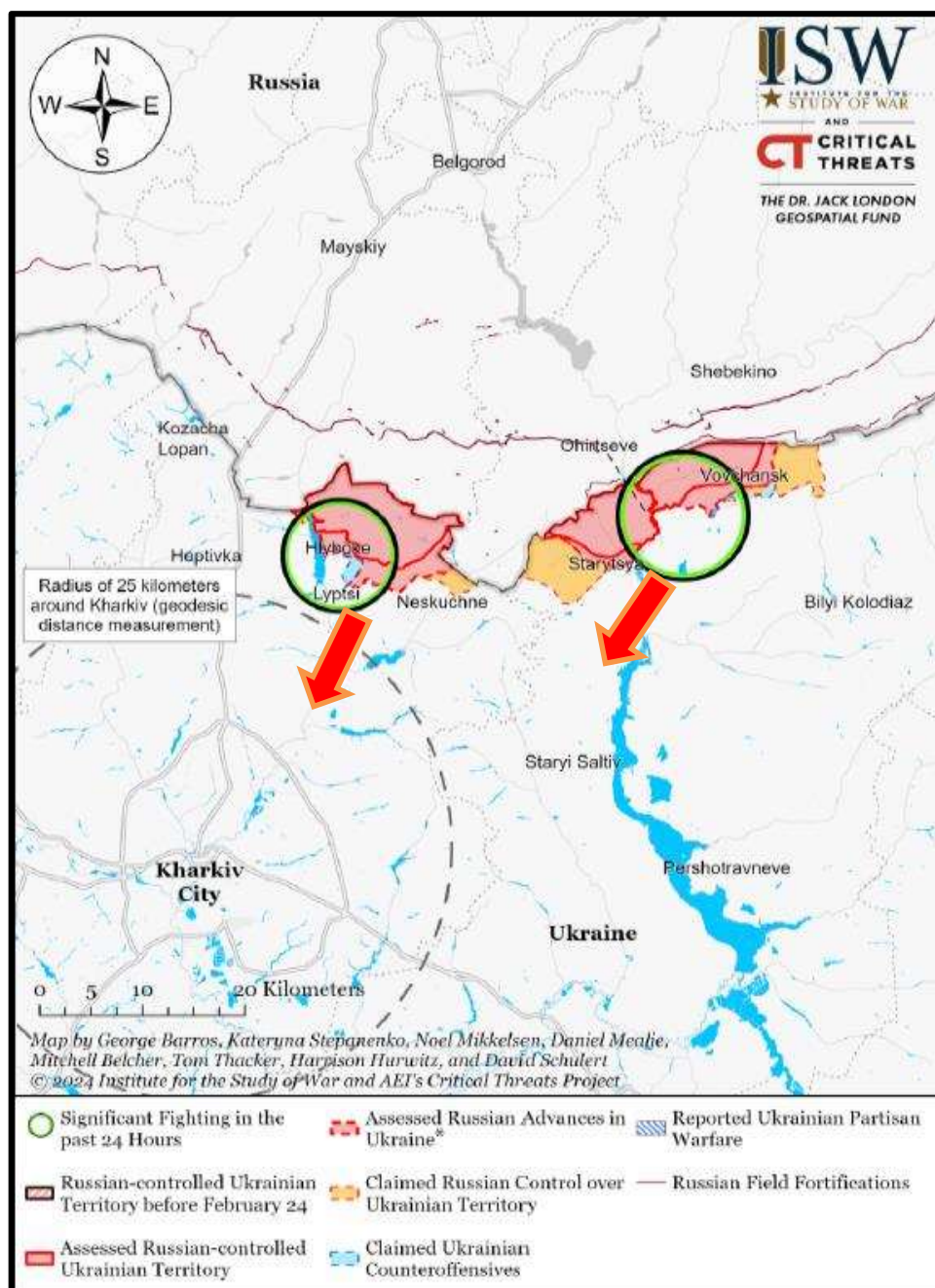

Figura 1: Operația ofensivă rusă din regiunea Harcov la 31 decembrie 2024
(Evans și alții 2024, 9)

În același timp, odată cu dezvoltarea ofensivei în direcția orașului Harkov, considerată de Kremlin o direcție secundară care să sprijine efortul principal rus din regiunea Donbas, armata rusă a intensificat acțiunile ofensive pe direcția principală operativă Avdiivka – Petrovsk – Selydove – Kurakhove – Velyka Novosilka – Chasiv Yar, în scopul de a cuceri în totalitate regiunile Lughansk și Donețsk până la sfârșitul anului.

Avântul inițial luat de armata rusă a fost oprit de declanșarea prin surprindere a contraofensivei ucrainene în regiunea Kursk, de pe

teritoriul Federației Ruse, acțiune care a încetinit considerabil ofensiva rusă și care a obligat-o să-și diminueze eforturile pe direcția principală de ofensivă. Ca urmare, până la finele anului 2024, armata rusă a reușit să cucerească 4.168 km², dar cu pierderi masive, doar patru localități mai importante (Avdiivka, Selydove, Vuhledar și Kurakhove) cu o populație de sub 31.000 de locuitori și Centrala termică Kurakhivska. Cu acest ritm de ofensivă, analiștii militari internaționali apreciază că liderilor de la Kremlin le mai trebuie încă doi ani pentru a-și atinge scopul final (Evans și alții 2024, 3).

Concomitent, armata ucraineană s-a apărat cu îndârjire pe aliniamente intermediare, dar nefortificate, răspunzând cu contraatacuri hotărâte și neașteptate, care au redus ritmul de ofensivă al armatei ruse în mod considerabil. Astfel, situația avansării forțelor ruse spre orașul Nipru a fost îngreunată, continuând să se desfășoare doar atacuri tactice pentru cucerirea și recucerirea unor localități mici, îndeosebi în zona orașelor Kupyansk, Torske, Siversk, Spirne, Lysivska, Novoyelyzavetivka, Vovkove, Chasiv Yar, Stupochky, Pokrovsk și Kurakhove. Cu toate acestea, sprijinul militar și financiar occidental rămâne critic pentru armata ucraineană.

În ceea ce privește cea de-a doua direcție secundară de efort, cea din sudul Ucrainei (în regiunile Zaporojie și Herson), armata rusă a desfășurat mai multe acțiuni de menținere a pozițiilor ocupate și de împiedicare a forțelor ucrainene să lovească în adâncime. Prin urmare, cele câteva acțiuni ofensive au avut loc mai mult în scopul consolidării unor aliniamente, precum cel din zona localităților Orikhiv, Novoandriivka și Herson.

Atacurile cu subunități și unități mecanizate au fost sprijinite aerian îndeosebi pe linia frontului. Dar efortul principal al aviației ruse a constat în continuarea campaniei sale de lovire cu rachete (Iskander-M/KN-23, Kh-47 Kinzahal, Kh-69 și Kh-22), cu bombe și drone (Shahed-136/Geran și drone „momeală” Gerbera) a infrastructurii critice civile și militare din adâncimea teritoriului ucrainean, îndeosebi din regiunea Kievului, Sumî, Harkov și Poltava. Ulterior, după începerea discuțiilor de pace de la Riad, efortul aviației ruse s-a mutat asupra lovirii zonelor dens populate, pentru a teroriza populația locală.

În același timp, s-a început testarea noilor drone de atac Q10, care încorporează inteligență artificială, Kub-10E, a dronelor de transport Dovbush T10 și a minidronelor FPV. Totodată, în luna noiembrie 2024 s-a lansat și prima rachetă balistică cu rază medie de acțiune, cunoscută

sub numele de „Orashnik (Alunul)”. Cu toate acestea, Kremlinul a eșuat în asigurarea unităților sale terestre cu drone mici tip FPV, în pofida eforturilor de a centraliza coordonarea operațiilor cu drone în cadrul Ministerului rus al Apărării. Ca urmare, Ministerul rus al Apărării a intensificat eforturile pe termen lung de construire și de cercetare în domeniul dronelor, alocând fonduri pentru construirea primului astfel de centru pentru vehicule aeriene nepilotate (UAV) civile, în 2026, și a altor 16 centre, până în 2028.

2.1.2. Contraofensiva ucraineană de pe teritoriul Federației Ruse

Pentru a diminua șocul ofensivei ruse din regiunea Harkov, declanșată în luna mai 2024, și pentru a forța Kremlinul să-și mute trupe din această regiune spre zona din spate, conducerea militară de la Kiev a planificat în regim de urgență și a desfășurat o amplă contraofensivă pe teritoriul Federației Ruse, în regiunea Kursk, începând cu 6 august 2024.

Scopul acestei operații ofensive, considerată a fi primul atac străin asupra teritoriului rusesc de după Cel de-Al Doilea Război Mondial, a fost acela de a realiza surprinderea operativă și de a produce anumite efecte strategice, prin punerea liderului de la Kremlin într-o poziție dezavantajoasă față de restul lumii, și de a-l confrunta cu mai multe dileme negative, greu de rezolvat într-un timp relativ scurt. Totodată, ucrainenii intenționau să se folosească de aceste teritorii cucerite ca monedă de schimb la masa tratativelor. Deci intenția de bază nu era de a încerca slăbirea presiunii asupra direcției principale de ofensivă a armatei ruse din regiunea Donbas, care, de altfel, nici nu s-a întâmplat, comandanții ruși continuând acțiunile convenționale în estul Ucrainei, chiar și cu pierderi mari.

Opiniile analiștilor occidentali sunt împărțite între a clasifica această ripostă ofensivă drept o acțiune militară incompletă, prost planificată și consiliată, sau drept o contraofensivă strălucită, care și-a atins anumite scopuri strategice, precum mutarea războiului acasă, la ruși (strămutarea a sute de mii de ruși din zona afectată și producerea a numeroase pagube materiale), creșterea moralului populației ucrainene și surprinderea aliaților. Dar majoritatea analiștilor consideră că această acțiune a reprezentat un joc de război pentru armata ucraineană, care,

fără intenția de a stopa înaintarea rușilor în estul Ucrainei, a evidențiat de partea acestora numeroase riscuri operaționale și ipoteze de planificare¹⁰ nerealizabile (Cox 2024). Astfel, o grupare de forțe ucraineană de 15.000 de militari (ulterior, numărul acestora s-a dublat) a reușit să pătrundă într-o zonă de câteva sute de kilometri la granița cu Federația Rusă și să cucerească un teritoriu de două ori mai mare în doar câteva săptămâni, pe care apoi să-l fortifice pentru apărare. Riposta rusă nu s-a lăsat așteptată, o grupare de 38.000 de militari ruși, majoritatea din trupe aeropurtate și de infanterie marină, sprijinită de militari nord-coreeni, trecând la recăștigarea teritoriului cucerit. Acțiunile terestre ale militarilor ruși au fost continuu sprijinite de atacuri ale dronelor, dirijate de la Centrul pentru Tehnologii Nepilotate Avansata „Rubikon”, înființat de Kremlin în august 2024.

Deși președintele rus Vladimir Putin a declarat că va alunga trupele ucrainene până la finele lunii octombrie, situația ciocnirilor dintre cele două forțe militare a rămas neschimbată până la sfârșitul anului 2024 (vezi Figura 2). Cu toate acestea, cel mai mare risc operațional existent la începutul lui 2025 îl reprezenta posibilitatea ca gruparea rusă din Kursk să respingă trupele ucrainene dincolo de graniță și să treacă la ofensivă în zona de nord-est, spre orașul Sumi, sprijinind direcția secundară de ofensivă din regiunea Harkov și amenințând cu cucerirea acestui mare oraș, considerat al doilea ca mărime din Ucraina. Ceea ce s-a și întâmplat, de fapt, la începutul lunii martie 2025.

Un al doilea risc operațional îl reprezenta posibilitatea încercuirii trupelor ucrainene în zonă și privarea acestora de un sprijin logistic adecvat dinspre graniță, existând chiar posibilitatea capturării lor.

¹⁰ Dintre aceste ipoteze de planificare, putem enumera: lipsa unei rezerve strategice a armatei ruse, realizarea unei breșe în adâncimea teritoriului rus, care să-i amenințe serios aprovizionarea logistică a trupelor din Ucraina și asigurarea serviciilor publice pentru populația locală, realizarea unei apărări durabile care să reziste unor forțe ruse de cinci ori mai numeroase, schimbarea percepției internaționale în favoarea Kievului și demonstrarea vulnerabilităților critice ale președintelui Putin, aflat în dezavantaj strategic (Cox 2024).

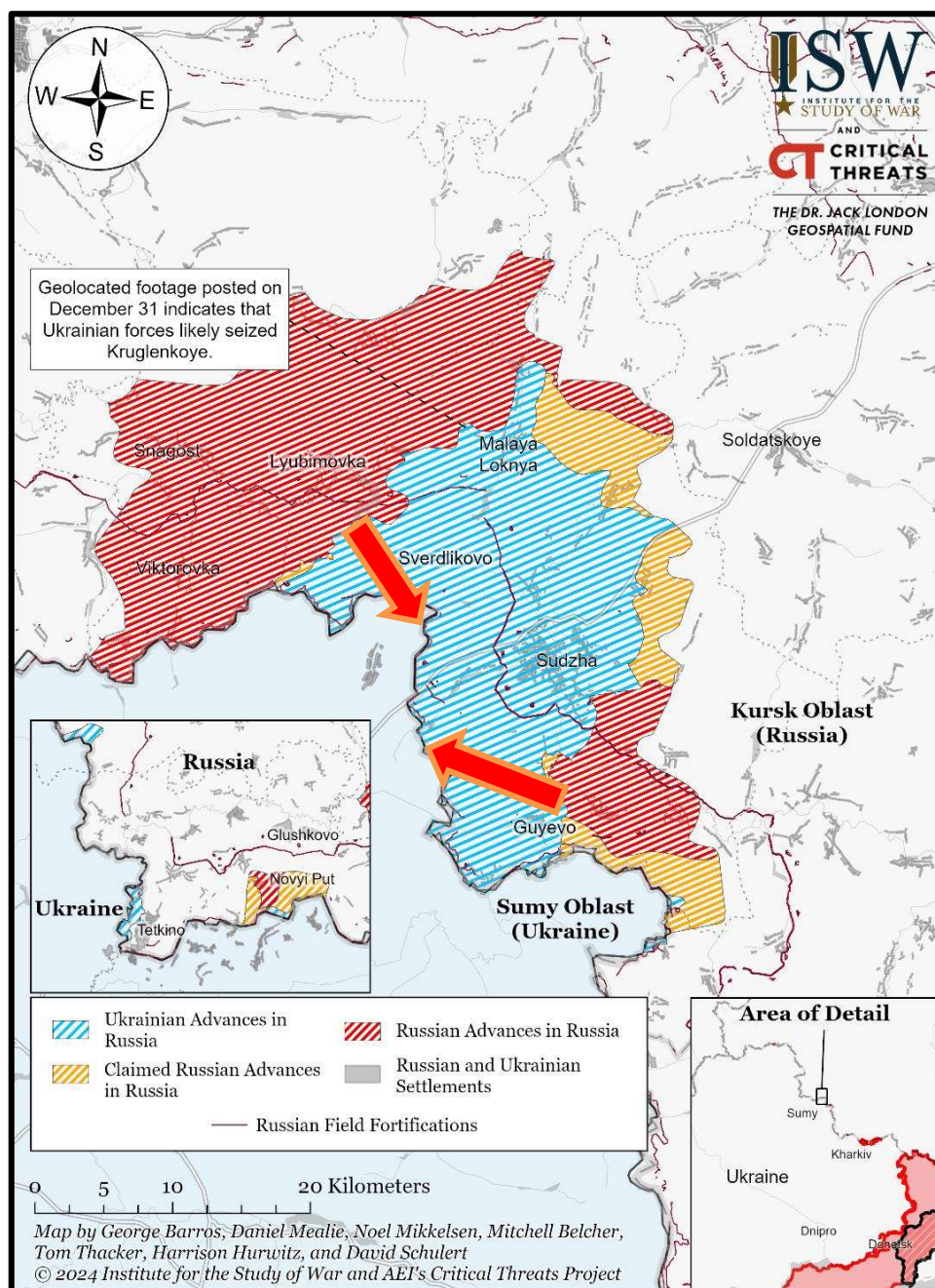

Figura 2: Contraofensiva ucraineană din regiunea Kusk la 31 decembrie 2024
(Evans și alții 2024, 8)

Pentru a diminua presiunea pusă de armata rusă și pentru a evita încercuirea propriilor forțe în regiunea Kursk, la 18 martie 2025 armata ucraineană a început o nouă acțiune contraofensivă la est de granița cu Federația Rusă, în regiunea Belgorod (vezi Figura 3). Astfel, subunități ucrainene de tip companie de forțe pentru operații speciale (FOS), echipate cu vehicule de teren (ATV-uri) și vehicule blindate, au atacat simultan pe direcțiile Turia – Prilesye, Prokhody – Demidovka (efortul principal) și Myropilske – Popovka, cu scopul probabil de a complica asigurarea logistică și sistemul de comandă-control al armatei ruse din zonă.

Riposta rusească nu s-a lăsat mult timp așteptată – după retragerea unităților de grăniceri de la graniță, o grupare rusească de forțe, compusă din forțele cecene „Akhmat”, elemente ale Grupării de Nord și ale Brigăzii 155 Infanterie Navală (din Flota Pacificului) au trecut la oprirea înaintării armatei ucrainene în nord-vestul regiunii.

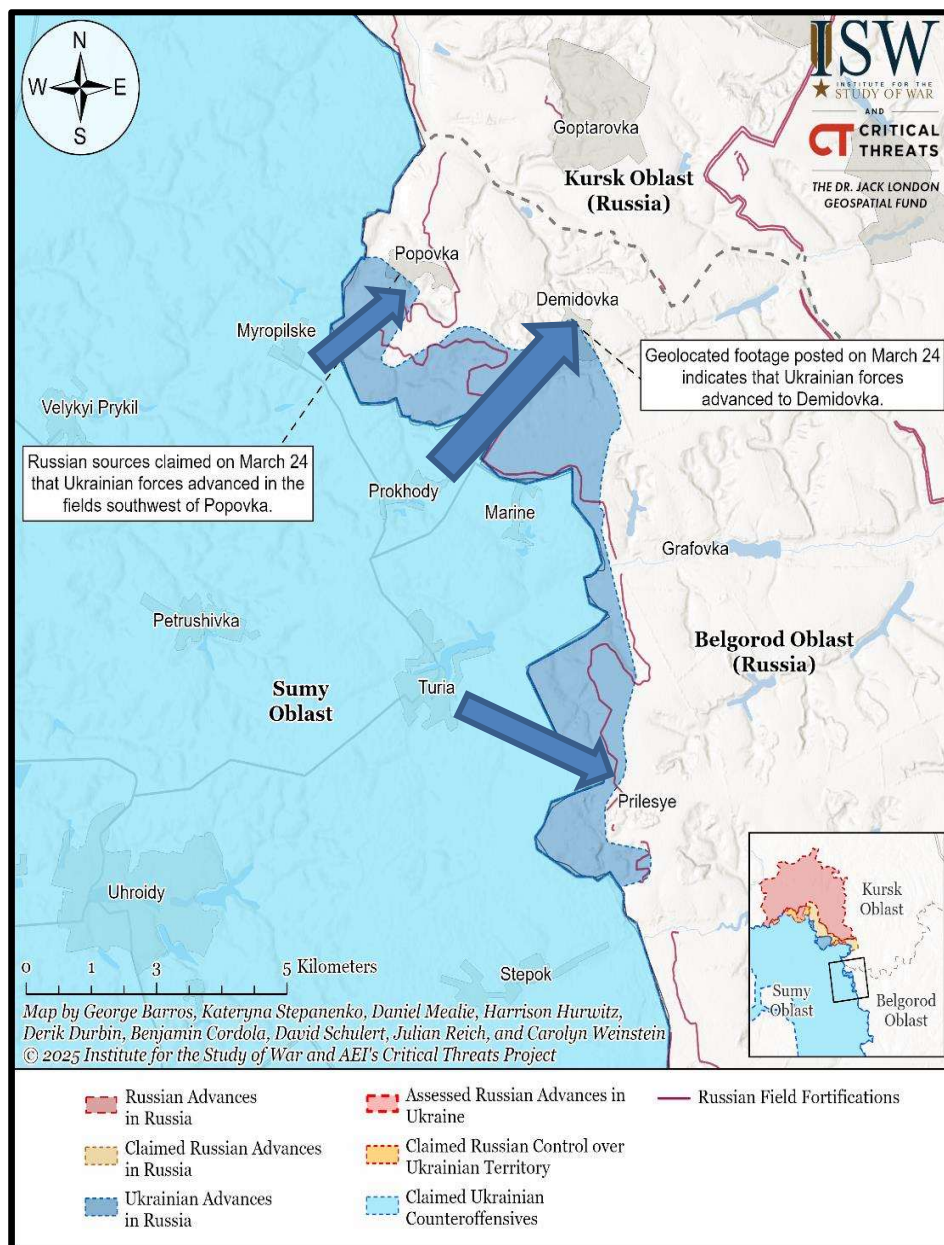

Figura 3: Contraofensiva ucraineană din regiunea Belgorod la 24 martie 2025
(ISW Press 2025, 2)

În sprijinul contraofensivei lansate în zonele Kursk și Belgorod și pentru a slăbi înaintarea armatei ruse în estul Ucrainei, Corpul ucrainean de drone (aeriane și navale), în cooperare cu sistemele HIMARS, a lansat acțiuni neconvenționale pe teritoriul Federației Ruse și în zonele vremelnice ocupate, lovind atât Moscova, cât și obiective

civile ale infrastructurii energetice critice (rafinăriile Yarsevskaya, Novokuibyshevsk și Ryazan etc.) și de transport (drumuri, poduri, viaducte etc.), dar și obiective militare de importanță strategică (cazarma militară din Lgov, portul Sevastopol, bazele aeriene din regiunile Kursk și Belgorod etc.). Intenția Ministerului ucrainean al Apărării este ca, pe lângă triplarea sistemelor de apărare antiaeriană (contracte cu Germania și cu Marea Britanie) și creșterea substanțială a numărului de vehicule blindate „Novator”, să doteze Corpul de drone cu încă 4,5 milioane de drone „FPV”, achiziționate pe plan local (McNabb 2025).

Tot ca măsură de creștere a eficienței aviației militare ucrainene, președintele Zelenski a ordonat o reformă totală a structurilor de aviație din cadrul Ministerului ucrainean al Apărării, pornind de la un nou lanț de comandă și până la dezvoltarea unor noi capacități aeriene, care să integreze avioanele F-16 și Mirage, primite de la aliați (Labanauskaite 2025).

Succesele și eșecurile din acțiunile ofensive, desfășurate de cei doi oponenți, demonstrează, fără tăgadă, că Federația Rusă a recâștigat gradual inițiativa pe câmpul de luptă, lansând, pe tot parcursul anului 2024 și la începutul anului 2025, o serie de atacuri de-a lungul celor 1.000 km de front, cu un ritm de înaintare încetinit, dar continuu. De altfel, prin operații ofensive convenționale, sprijinite în mod constant de acțiuni hibride, îndreptate împotriva „*Occidentului colectiv*”, Kremlinul a reușit ca, la începutul anului 2025, să controleze o cincime din totalul teritoriului ucrainean și să poată impune anumite condiții pentru începerea negocierilor de pace.

2.2. Noi abordări ale războiului hibrid asupra „Occidentului colectiv”

Acțiunile hibride desfășurate de Kremlin împotriva „*Occidentului colectiv*” pe parcursul celui de-al treilea an de război s-au înmulțit și s-au diversificat, având drept scop diminuarea și chiar stoparea sprijinului financiar și militar, acordat de aliații și de partenerii Kievului, precum și încetarea sancțiunilor aplicate de comunitatea internațională împotriva economiei rusești. În acest scop, acțiunile de război cibernetic, de sabotaj și subversiune, precum și campania de dezinformare au crescut în intensitate față de anul 2023, fiind îndreptate îndeosebi împotriva unor instituții europene și a unor ținte americane dispuse în Europa. Prin efectele strategice obținute, putem afirma că

aceste acțiuni și-au atins scopul propus – costurile lor fiind mici, iar impactul mare – , pe când strategia de răspuns a statelor aliate a lăsat și continuă să lase de dorit, nefiind deloc eficientă.

Agenții operativi ai Serviciului rus de Informații al Armatei (GRU) și informatorii lor, recrutați pe plan local, au triplat atacurile de sabotaj și subversiune, desfășurate în anul 2024 împotriva unor ținte europene, precum transporturi (27% – trenuri, vehicule și avioane), obiective guvernamentale (27% – baze militare și oficiali), infrastructură critică (21% – conducte de petrol, cabluri subacvatice din fibră optică și rețea electrică) și industrie (21% – companii ale industriei de apărare), prin folosirea explozivilor și incendierii într-o proporție de 35%, a instrumentelor contondente sau de tăiere (precum ancorele care au tăiat cablurile subacvatice) într-un procent de 27%, prin atacuri electronice într-o proporție de 15% și prin folosirea migrației ilegale ca mijloc de luptă într-un procent de 8% (Jones 2025). Una dintre tehnicile cele mai frecvent folosite de ruși o reprezintă recrutarea unor entități locale care să desfășoare aceste acțiuni hibride (considerate sub nivelul războiului convențional), precum grupuri de crimă organizată, diasporă, organizații neguvernamentale, companii private sau nave comerciale.

În ceea ce privește atacurile cibernetice, grupurile de hackeri ruși au demonstrat, pe tot parcursul anului 2024, o eficiență și o angajare majoră împotriva statelor europene, iar numărul și specializarea acestor grupuri¹¹ au crescut considerabil. Așa după cum apreciază ministrul ceh de externe, Jan Lipavský, din cele 500 de incidente suspecte care au avut loc în Europa în anul 2024, circa 100 au fost deja atribuite Federației Ruse (EBU Investigate Journalism Network 2025). Scopul atacurilor a fost mereu același – să influențeze populația și să discrediteze liderii politici pentru a crea haos, confuzie și neîncredere în autorități și în instituții.

Nu de o mai mică importanță au reprezentat-o acțiunile hibride de influențare a desfășurării alegerilor democratice în unele state europene, precum Franța, Germania, Georgia, Republica Moldova, România, dar și SUA. Tacticile folosite în acest scop au variat de la campanii de dezinformare asupra unor partide și lideri politici și până la folosirea unor „*ferme de boți*”, plantate în cadrul unor platforme de social media, precum Instagram, Telegram, TikTok sau Facebook, și a unor

¹¹ Este vorba despre grupuri de hackeri considerate a fi în slujba/a acțiunea la comanda GRU sau FSB, precum: Cyber Army of Russia Reborn, NoName057, XakNet, Z-Pentest sau Sandworm Team (APT44) (EBU Investigate Journalism Network 2025).

instigatori locali (jurnaliști și influenceri), recrutați tot prin aceste platforme, care să influențeze votanții. Mai mult, în ultima perioadă se constată o amplificare a tendinței acestor acțiuni de a influența percepția populației asupra unor subiecte sensibile pentru a crea haos ("mayhem") pe străzile unor capitale europene, precum Londra, Paris, Budapesta, Tbilisi, Belgrad sau Istanbul.

La rândul lor, statele aliate au întreprins o serie de măsuri de contracarare, doar defensive, precum schimbul de informații și creșterea rezilienței, inclusiv în cadrul apărării cibernetice, fără a avea însă eficiența unor acțiuni ofensive calibrate. Pentru a-și atinge obiectivele urmărite și pentru a contracara eficient acțiunile hibride ale Federației Ruse, ar fi necesar ca statele occidentale să crească sancțiunile împotriva economiei rusești, ale căror efecte par să apară începând cu 2025, să desfășoare operații cibernetice împotriva ținutelor militare și comerciale ale Kremlinului, să intensifice operațiile informaționale și de influențare a populației ruse și belaruse și să intensifice acțiunile kinetice împotriva unor nave comerciale sub pavilion fals, folosite ca mijloace hibride (denumite "*shadow fleet*").

O simplă contraacțiune referitor la întărirea rezilienței civile și militare nu este suficientă, statele europene trebuind să-și dezvolte propriile mijloace de descurajare și de contracarare a agresiunii hibride, mijloace de război hibrid care să descurajeze, pe viitor, nu numai comportamentul Federației Ruse, dar și intențiile altor actori statali și nestatali de a ataca valorile democratice occidentale. O astfel de abordare de „*descurajare prin pedepsire*” este prezentată în Anexa nr. 1.

Totodată, anul 2024 a adus scăderea influenței Turciei în regiune, îndeosebi ca urmare a declarațiilor belicoase, făcute în perioada războiului Israel – Fâșia Gaza, dar și ca urmare a poziției dublitate față de Kremlin. Prin urmare, încercarea președintelui turc, Recep Tayyip Erdoğan, de a deveni principalul negociator al încetării focului în Ucraina și de a organiza tratativele de pace pe teritoriul Turciei s-a soldat cu un mare eșec diplomatic, Elveția și mai apoi China oferindu-se să găzduiască aceste întâlniri, prima având loc, la începutul anului 2025, la Riad, în Arabia Saudită. Iar poziția președintelui Erdoğan pare să fie din ce în ce mai amenințată, ca urmare a mișcărilor de protest, din luna martie 2025, de la Istanbul, care s-au intensificat și s-au extins în mai toate marile orașe din Turcia.

Una dintre amenințările majore din zona conflictului, după cea nucleară, o reprezintă posibilitatea intrării Belarusului în război, de

partea Federației Ruse. Pentru a menține permanent în atenția Europei această provocare hibridă de descurajare, Kremlinul și-a continuat efortul de a controla și revigora „*Uniunea statală Federația Rusă – Belarus*”, stabilită în 1999, prin acțiuni sporite de integrare politico-militară și economică, care să asigure menținerea Minskului într-un cadru favorabil Moscovei.

Aceste acțiuni integratoare s-au desfășurat pe toată perioada anului 2024 și s-au intensificat la începutul anului 2025, prin creșterea prezenței militare ruse în Belarus, prin înființarea instituției reprezentanților speciali care să monitorizeze implementarea acordului unional, prin sporirea schimburilor economice bilaterale și folosirea companiilor belaruse de stat și private pentru importul de produse substituite sub steag fals (Press Service of the President of the Republic of Belarus 2025). În baza acestor acțiuni, Belarusul a început să-și dezvolte infrastructura militară (precum hangare, căi ferate și zone de decontaminare) în zona localității Asipovichy, pentru a putea depozita rachete nucleare ale Federației Ruse de tip Iskander-M¹².

Pe plan intern, pentru a-și consolida poziția de lider militar atât în interiorul Federației Ruse, cât și în regiunile vremelnice ocupate, președintele rus, Vladimir Putin, a declarat oficial anul 2025 drept „*Anul apărătorului patriei*”, semnalând astfel eforturile continue ale Kremlinului de a militariza societatea rusă și de a menține stabilitatea regimului său printr-un program care să-i asigure sprijinul comunității de veterani ruși, aflată în continuă creștere.

Acest program extinde și instituționalizează măsuri suplimentare de sprijin pentru veterani, multe dintre ele începute de Kremlin în 2023 și 2024, care oferă acestora subvenții și beneficii. De asemenea, profitând de sărbătorirea a 80 de ani de la victoria aliaților în Cel de-Al Doilea Război Mondial, președintele Putin a aprobat o listă de instrucțiuni pentru guvernul rus care să urmărească extinderea rețelei de programe educaționale militar-patriotice pe întreg teritoriul controlat de Kremlin, (Evans, și alții 2024, 4). Totodată, arătându-se îngrijorat de numărul tot mai mare de veterani ruși nemulțumiți care ar putea amenința stabilitatea regimului de la Kremlin, după modelul Grupului paramilitar „*Wagner*”, președintele Putin a creat și a extins, în mod semnificativ, funcțiile „*Fondului de stat pentru apărătorii patriei din Federația Rusă*” în 2023 și 2024, cu scopul expres de a sprijini veteranii

¹² Conform site-ului <https://www.svaboda dot org/a/33357342.html>, accesat la 27.03.2025.

ruși care au luptat în Ucraina. Mai mult, el a introdus, în primăvara anului 2024, inițiativa „*Timpul eroilor*”, cu scopul instalării veteranilor ruși aleși de Kremlin în poziții de putere în cadrul guvernului, administrației locale și sectorului de afaceri, autoritățile ruse desemnând deja doi participanți ai acestui program să conducă două instituții militar-patriotice importante din Federația Rusă (Evans, și alții 2024, 5). Ca parte a acestei inițiative, în luna martie 2025 a fost lansat programul „*Mișcarea eroilor*”, care asigură recalificarea veteranilor de război care au luptat în Ucraina.

Angajamentul președintelui Putin față de astfel de inițiative și alte eforturi de sprijin pentru veterani angajează din ce în ce mai mult Moscova la obligații financiare pe termen lung. Dar efortul principal al Kremlinului pare a fi atins, populația rusă părând să aprecieze aceste măsuri de sprijin al veteranilor.

2.3. Administrația Trump și evoluția posibilă a războiului ruso-ucrainean

Imediat după preluarea președinției americane, Donald Trump a informat comunitatea internațională că dorește să încheie războiul ruso-ucrainean în 24 de ore și că va discuta imediat acest aspect cu președintele rus, Vladimir Putin. Ceea ce a și făcut telefonic la 12 februarie 2025, demarând discuțiile de pace și stabilind organizarea unui summit ruso-american la Riad, în Arabia Saudită. Inițial, intenția președintelui american a fost aceea de a nu invita la masa tratativelor nici Ucraina și nici UE.

Cu toate acestea, informal, reprezentanții președintelui Trump s-au întâlnit periodic cu liderii europeni pentru a discuta cerințele noii administrații față de pilonul european al NATO, precum și posibilitatea încheierii războiului ruso-ucrainean. În timpul unei astfel de întâlniri, secretarul american de stat al Apărării, Pete Hegseth, a precizat că:

„Zelenski nu are nicio șansă să-și atingă obiectivul privind scoaterea forțelor ruse din Peninsula Crimeea și din estul țării și întoarcerea Ucrainei la granițele sale inițiale dinainte de 2014. Urmărirea acestui obiectiv iluzoriu nu face decât să prelungească războiul și să provoace mai multă suferință. (...) Ucraina nu trebuie să rămână cu perspectiva devenirii unei țări NATO, iar acest deziderat nu reprezintă o garanție a acordului de pace. Trupele americane nu vor participa la nicio operație de menținere a păcii în zonă și nici NATO nu ar trebui să se implice ca organizație.” (Isachenkov 2025)

Cele 15 valuri de sancțiuni, impuse Moscovei de UE și de comunitatea internațională, au început să-și arate efectul acut asupra economiei ruse, îndeosebi la începutul anului 2025, prin creșterea cotei inflației la peste 9%, a ratei dobânzii la 23% și prin scăderea dramatică a parității rublei (Adams 2025).

„*Planul victoriei*” privind un posibil viitor parteneriat între Ucraina și SUA prin nou-alesul președinte american Donald Trump, prezentat de președintele ucrainean, Volodimir Zelenski, încă din luna octombrie 2024, prevedea, printre altele, înlocuirea trupelor americane în Europa cu experimentații militare ucraineni după încetarea războiului cu Federația Rusă, precum și o exploatare bilaterală a resurselor naturale rare ale Ucrainei (uraniu, grafit și litiu), în schimbul asigurării statutului de membru al NATO, pentru Ucraina și al unui pachet aliat cuprinzător de măsuri de descurajare strategică nonnucleară drept garanții de securitate. Apartenența Ucrainei la NATO pare însă a nu fi pe placul SUA și Germaniei, chiar dacă Kievul a precizat că acceptă și o aderare parțială – doar a teritoriului ucrainean aflat sub controlul său și nu a întregii Ucraine (Adams 2025), ceea ce pune sub semnul întrebării delimitarea finală a granițelor ucrainene la sfârșitul războiului.

Situația derulării negative a negocierilor de la Casa Albă, dintre președintele Trump și președintele Zelenski, din 28 februarie 2025, l-a împins pe acesta din urmă în brațele UE, pentru a i se garanta anumite măsuri de securitate. Astfel, la începutul lunii martie 2025, în perioada Summitului european extraordinar pentru susținerea Ucrainei, președintele francez, Emmanuel Macron, a propus trimiterea unui contingent de forțe de menținere a păcii în Ucraina, iar prim-ministrul britanic, Keir Starmer, a plusat cu implicarea unei forțe întrunite expediționare, conduse de Marea Britanie, din care să facă parte opt state nordice și baltice, plus Țările de Jos (Joyner 2025). La rândul ei, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a propus creșterea bugetului european al apărării la 800 miliarde de euro pentru investiții adiționale în apărare și scăderea regulilor fiscale stricte ale UE pentru a permite statelor membre să întrebuițeze cei 150 miliarde de euro ca împrumuturi pentru achiziționarea în comun a unor echipamente militare (Joyner 2025). Dar aceste propuneri ne întorc cu gândul la „*Acordul de la Minsk*”, din 2014, care nu a avut efectul scontat, ca urmare a absenței SUA din ecuația de securitate regională, și care a condus la izbucnirea războiului din 2022.

În pofida tuturor acestor neajunsuri, la presiunea Washingtonului și cu încurajarea liderilor europeni, președintele Zelenski a semnat la Jeddah, la 11 martie 2025, armistițiul de încetare parțială a focului pentru 30 de zile, cu posibilitatea de a fi extins cu acordul ambilor beligeranți (Wolff și Melyarenko 2025), iar administrația americană a demarat imediat discuțiile cu Moscova pentru acceptarea lui. Astfel, două zile mai târziu, o delegație americană, condusă de reprezentantul special al președintelui Trump, Steve Witkoff, s-a deplasat la Moscova și a demarat negocierile cu președintele Putin și cu echipa sa, pe tema acceptării acestui armistițiu.

Considerate de președintele Trump drept „*un proces complicat (...) de redefinire a granițelor internaționale ale unei țări*” (Osgood 2025), negocierile au avut ca rezultat acceptarea parțială de către Kremlin a unui moratoriu pentru încetarea atacurilor asupra infrastructurii energetice, pentru 30 de zile¹³, cu condiția ca Occidentul să retragă sancțiunile impuse băncilor rusești, iar această acțiune temporară să ducă cu adevărat la semnarea unui acord de pace pe termen lung. Mai mult, s-a ajuns și la un acord de încetare a focului în Marea Neagră¹⁴, care să asigure transbordarea și libertatea de navigație a vaselor comerciale în zonă, eliminarea folosirii forței și a navelor comerciale în scopuri militare (Reuters Team 2025).

Prin această nouă *Inițiativă a Mării Negre*, Kremlinul dorește, de fapt, să se revină la vechea *Inițiativă de transport a grânelor la Marea Neagră (BSGI)* din 2022, din care s-au retras unilateral în iulie 2023, ca urmare a neridicării sancțiunilor agricole și neacordării dreptului de transport al grânelor și fertilizatorilor rusești spre Africa și spre „*Sudul Global*” (ISW Press 2025). Dar Kremlinul nu a fost de acord și cu o încetare a acțiunilor terestre, dacă nu se stopează ajutorul militar acordat Kievului și Ucraina nu oprește mobilizarea și instruirea trupelor sale, astfel că atacurile aeriene cu rachete și drone au continuat de o parte și de cealaltă a granițelor Ucrainei chiar pe perioada discuțiilor de pace, fiind țintite doar zone urbane și obiective militare.

¹³ Deși nu a fost publicat un document comun privind acordul de încetare temporară a focului asupra sistemelor energetice – stații de extracție/pompare, rafinării, conducte, depozite, infrastructura de generare și transport a curentului electric (centrale/termocentrale, stații de retransmisie, transformatoare și rețeaua de distribuție), centrale nucleare și hidrocentralele – , în luările de cuvânt care au urmat discuțiilor de pace, s-a menționat începerea acestei perioade de încetare a focului cu data de 18 martie 2025, pentru 30 de zile, și cu posibilitatea prelungirii acesteia, cu acordul ambelor părți. De asemenea, nu s-a precizat clar care este mecanismul de monitorizare a respectării acestui acord (ISW Press 2025_2, 1).

¹⁴ Acest acord nu are încă definitivat un document tehnic de implementare, întrucât nu s-a ajuns la o înțelegere cu privire la posibilitatea de navigație a navelor militare rusești dincolo de estul Mării Negre și nici la modalitatea de inspecție a navelor.

Condițiile impuse de președintele Putin, după discuții cu președintele belarus, Alexander Lukashenko, – de altfel, neschimbate de la începerea ostilităților – și cu președintele Trump încă o dată la telefon (pe 18 martie 2025), au constat în eliminarea cauzelor acestei „crize” prin: reducerea forțelor armate ucrainene; neaderarea Ucrainei la NATO; recunoașterea teritoriilor vremelnic ocupate (20% din Ucraina) de Federația Rusă – Peninsula Crimeea, Donbas (Lughansk și Donețk), Herson și Zaporojie, în special a capitalelor acestor regiuni; retragerea trupelor ucrainene din teritoriile vremelnic ocupate de armata rusă; protejarea drepturilor cetățenilor ucraineni de naționalitate rusă (Al Jazeera Team 2025). În plus, o dispută aprinsă a avut loc pe tema dreptului de proprietate asupra principalelor uzine nucleare ucrainene, precum Zaporojie (considerată cea mai mare astfel de uzină din Europa), pe care reprezentanții Kremlinului le consideră ca fiind ale lor de drept, ca pradă de război, iar președintele Zelenski le-a propus americanilor să le ia în primire, împreună cu întregul sistem energetic ucrainean.

Pentru asigurarea implementării acestor cerințe, s-a discutat și posibilitatea stabilirii unor „*linii de control*” între cele două armate beligerante, implementată prin măsuri de verificare, forțe de menținere a păcii sau înghețarea conflictului pe actualele fronturi.

O măsură de destindere a relațiilor ruso-americane a fost luată de președintele Trump în luna martie 2025, când a suspendat programul interinstituțional de urmărire și contracarare a acțiunilor hibride ale Kremlinului îndreptate împotriva Occidentului. Acest program, lansat de administrația Biden în 2024, includea șapte agenții americane de securitate, conduse de Consiliul Național de Securitate, care să conlucreze cu agenții similare europene pentru a stopa sabotajele, dezinformarea și atacurile cibernetice, desfășurate de Federația Rusă (The Moscow Times Team 2025).

La finalul discuțiilor de pace de la Riad, SUA s-au angajat să sprijine în continuare schimbul de prizonieri de război, eliberarea civililor ucraineni reținuți și întoarcerea copiilor transferați cu forța în Federația Rusă. Cu toate acestea, președintele Trump a fost forțat să-și revadă estimarea inițială și să extindă perioada de timp, în care consideră că va reuși să stopeze războiul din estul Europei, la șase luni. În plus, președintele american a impus Kievului să fie de acord cu abordarea sa dură, dacă își mai dorește să fie sprijinit militar de către SUA, în timp ce părea că trece cu vederea tentativa Kremlinului de a întârzia orice semnare a acordului de încetare a focului. Totuși, ultimele

solicitări ale președintelui Putin, de încheiere a tratatului de pace, după desfășurarea alegerilor prezidențiale în Ucraina l-au nemulțumit pe președintele Trump, care vede prin aceasta prelungirea datei de încheiere a războiului, determinându-l să amenințe cu noi sancțiuni asupra Moscovei.

2.4. Obiectivele atinse de cele două părți beligerante în anul 2024

Nici la finele anului 2024 și nici la începutul anului 2025 nu putem afirma că vreunul dintre beligeranți și-a îndeplinit în totalitate obiectivele politice propuse. Situația liniei frontului la sfârșitul lunii martie 2025 este redată în Figura 5.

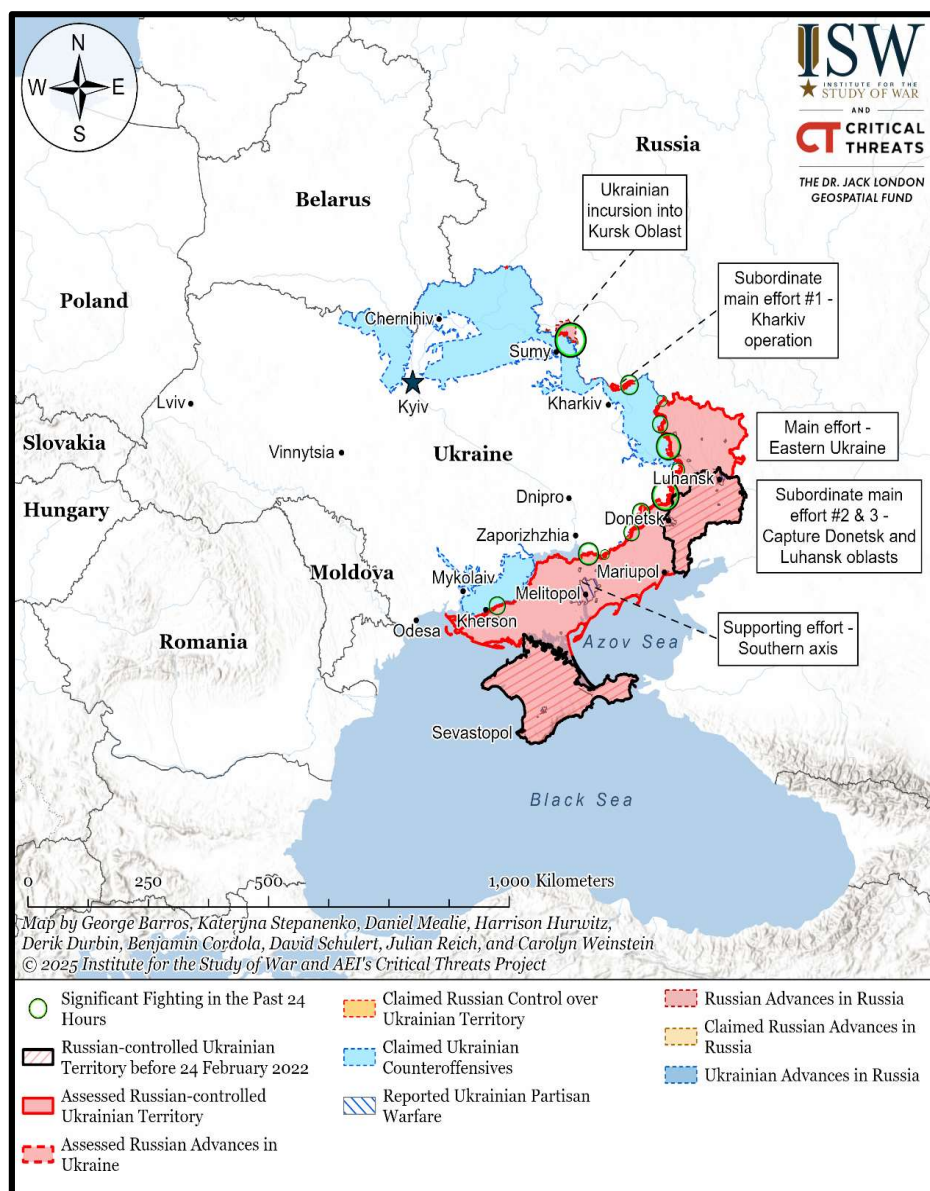

Figura 5: Situația teritoriilor controlate de beligeranți la începutul anului 2025 (ISW Press 2025, 5)

După schimbările majore care au avut loc pe planul geopoliticii mondiale și după demararea negocierilor de pace, conduse de administrația Trump, Moscova pare cea mai apropiată de realizarea acestora, îndeosebi prin poziția de forță pe care a adoptat-o în timpul acestor negocieri, dar și a menținerii condițiilor impuse părții ucrainene pentru acceptarea armistițiului de încetare a focului. Pe plan militar, chiar dacă Federația Rusă nu are suficiente rezerve operative ca să dezvolte ofensiva pe direcții secundare de efort spre Sumi, Harkov sau Zaporojie, acțiunile sale ofensive de nivel tactic vor continua probabil pe direcția principală de efort din regiunea Donbas, dar cu un momentum scăzut, celelalte regiuni mulțumindu-se să le lovească cu aviația, cu rachetele, cu dronele și cu focul artileriei cu bătaie mare, pentru a crea haos în rândul populației și pentru a-și impune propriile cerințe la masa tratativelor.

Din punctul de vedere al acțiunilor militare convenționale, Kremlinul a forțat cucerirea deplină a Donbasului în ultimul trimestru al anului 2024, într-o așa-zisă „*teorie a victoriei*”, prin atacuri tactice de nivel pluton, companie sau batalion, reușind să ocupe aproximativ 56,5% din totalul teritoriilor adjudecate pe întreg parcursul anului respectiv. Dar și pierderile de vieți omenești au crescut exponențial, odată cu înăsprirea acțiunilor ofensive, ajungându-se la aproximativ 1.500 de militari uciși sau răniți/zi, la o rată de înaintare de 27,96 km²/zi¹⁵ în interiorul teritoriilor ucrainene. Este clar că scăderea momentumului înaintării armatei ruse pe frontul din Ucraina s-a datorat atât necesității de reînarmare a forțelor sale terestre, care au pierdut pe timpul toamnei și iernii destul echipament de luptă, cât și ca urmare a necesității de adaptare rapidă a tacticilor de luptă ale armatei ucrainene, în funcție de situațiile des schimbătoare.

Toate aceste condiții au prelungit războiul de uzură, în care ambele tabere au suferit și continuă să sufere pierderi mari de personal și tehnică de luptă. O analiză a principalelor date statistice ale celui de-al treilea an de război este prezentată în Anexa nr. 2.

Din punct de vedere politic, Kremlinul a reușit să-și mențină și chiar să întărească parteneriatele strategice cu R.P.D. Coreană și cu Iranul în ceea ce privește creșterea sprijinului militar cu sisteme de arme și muniții, cu rachete și drone, precum și cu militari. Astfel, prin

¹⁵ Conform site-ului oficial de pe Telegram al Comandantului Armatei ucrainene <https://t.me/osirskiy/1012>, accesat la 10.03.2025.

semnarea Tratatului de parteneriat strategic cuprinzător, în perioada vizitei președintelui Putin la Phenian, în decembrie 2024, R.P.D. Coreeană a crescut numărul de trupe dislocate în estul Federației Ruse cu încă 3.000 de militari, precum și cu un număr important de rachete balistice cu rază scurtă de acțiune, cu circa 220 de aruncătoare, autopropulsate de 170 mm și cu lansatoare multiple de rachete (MLRS) de 240 mm (Harvey 2025). Această creștere a sprijinului militar, acordat Kremlinului la începutul anului 2025, a fost impulsionat de condițiile de garanție, acordate Phenianului de președintele Putin, în cazul unui atac din partea Coreei de Sud. Kremlinul a reușit să consolideze și cooperarea militară cu India, în perioada martie-aprilie 2025 având loc primul exercițiu comun naval "Indra Navy 2025" în Oceanul Pacific.

Ucraina era, la finele anului 2024 și începutul anului 2025, într-o situație geopolitică ingrată, în care timpul nu a fost cel mai bun aliat al său, prin faptul că a fost nevoită să oprească acțiunile ofensive pe aproape toate direcțiile și să-și concentreze efortul pe încheierea unui armistițiu temporar de încetare a focului, care să ducă la stabilirea păcii pe termen lung. Mai mult, relația președintelui Zelenski cu administrația Trump nu pare a fi pozitivă, iar condițiile de încheiere a acestei păci par să fie împotriva obiectivelor Kievului, care își poate pierde o cincime din teritoriu, precum și anumite resurse minerale rare care se vor disputa între americani și ruși. De asemenea, ultima condiție impusă de președintele Putin pentru încheierea păcii privind organizarea alegerilor în Ucraina, chiar dacă este agreată de președintele Zelenski, care se consideră că are sprijinul majorității populației, reprezintă o altă tentativă a Kremlinului de a continua războiul. Sunt discuții în partea ucraineană care ar agreea eventuale alegeri prezidențiale în vara anului 2025 (Landale 2025).

O perspectivă sensibilă o prezintă menținerea sprijinului acordat de europeni Ucrainei. Cu toate că au avut loc mai multe reuniuni urgente la nivelul Consiliului UE și al Comisiei Europene și cu toate că s-a înființat o „*Coaliție de Voință*” la nivel european, de continuare a sprijinului acordat Kievului, după încheierea tratatului de pace și în situația scăderii interesului SUA de a se implica în monitorizarea menținerii acestei păci, consensul dintre țările membre ale respectivei coaliții cu privire la modalitățile de continuare a acestui sprijin nu s-a putut obține până în prezent.

2.5. Posibile scenarii ale schimbării ordinii mondiale actuale în viitorul apropiat

Discuțiile din primul trimestru al anului 2025, purtate de Washington D.C. cu Moscova, privind un eventual acord de pace în estul Europei, fără a implica Ucraina și UE, precum și somațiile repetate ale administrației Trump, de creștere a bugetelor pentru apărare ale statelor europene și Canadei, au obligat Uniunea Europeană să-și regândească politica comună de securitate și apărare (CSDP) și să ia măsuri urgente pentru a reînarma Europa care să devină pe deplin capabilă să se apare singură împotriva unui eventual atac al Federației Ruse până în 2030. Astfel, la ședința extraordinară a Consiliului UE, din 17 martie 2025, Înalțul reprezentant Kaja Kallas a prezentat *Carta Albă a Apărării Europene – Readiness 2030*, care va fi implementată la nivelul Comisiei Europene prin *Planul de reînarmare a Europei/Readiness 2030*, un pachet ambițios de măsuri de apărare, pe niveluri financiare pentru statele membre, care să conducă la o creștere în realizarea capacităților de apărare.

Noua *Cartă Albă a Apărării Europene* stabilește soluții pentru a acoperi lipsurile critice de capacități prin investiții masive în apărare pentru achiziționarea de sisteme de arme și realizarea unei baze solide industriale de apărare pe termen lung, pe următoarele linii-cheie de acțiune:

- reducerea decalajelor de capacități, cu accent pe cele critice identificate de statele membre;
- sprijinirea industriei europene de apărare prin cereri comune și achiziții colaborative sporite;
- sprijinirea Ucrainei printr-o asistență militară sporită și o integrare mai profundă a industriilor de apărare europene cu cele ucrainene;
- aprofundarea pieței de apărare la nivelul UE, inclusiv prin simplificarea reglementărilor;
- accelerarea transformării apărării prin aplicarea tehnologiilor emergente și disruptive, cum ar fi inteligența artificială (AI) și tehnologia cuantică;
- îmbunătățirea pregătirii țărilor europene pentru scenariile cele mai defavorabile, prin îmbunătățirea mobilității militare, supravegherea și consolidarea controlului granițelor externe, în special a celor terestre cu Federația Rusă și cu Belarus;
- întărirea parteneriatului cu țări din întreaga lume care au aceleași idei (EU Press Release 2025).

Pentru implementarea acestei Carte Albe, *Planul de reînarmare a Europei* asigură cheltuirea a peste 800 mld. euro pe următorii piloni:

- creșterea folosirii finanțelor publice în asigurarea apărării la nivel național prin activarea clauzei naționale de salvagardare a *Pactului de stabilitate și creștere*, care să le ofere acestor țări un spațiu bugetar suplimentar pentru a-și crește cheltuielile pentru apărare, în cadrul normelor fiscale ale UE – până la max. 1,5% din PIB/an pentru o perioadă de 4 ani;
- stabilirea unui nou instrument al UE pentru investiții, denumit *Acțiunea de Securitate pentru Europa (SAFE)*, care să cuprindă un buget de până la 150 mld. euro pe piața de capital și care să fie valabil și pentru Ucraina și țările partenere din cadrul Acordului european de liber-schimb (EFTA/EEA);
- valorificarea Grupului Bancar European de Investiții (EIB Group) și mobilizarea capitalului privat prin accelerarea implementării Strategiei Uniunii de Economii și Investiții, adoptată la 19 martie 2025 (EU Press Release 2025).

Prin reducerea rolului de conducător al SUA privind sprijinul acordat de Occident Kievului, Marea Britanie și Franța și-au asumat acest rol, precum și cel de asigurare a legăturii dintre statele europene aliate (printre care și România) care doresc să sprijine Ucraina după semnarea unui acord de pace, incluzând, aici, și Canada, și UE, într-o așa numită „*Coaliție de voință (Coalition of the Willing)*” (Echipa Al Jazeera și Agențiile de Știri 2025). Pe plan militar, au avut loc deja contacte între șeful britanic al apărării, amiralul Tony Radakin, și alți șefi ai apărării din țările aliate și din UE, care și-au exprimat dorința de a se asigura realizarea încetării ostilităților în Ucraina. Cu acest prilej, s-a încheiat un parteneriat nuclear între Marea Britanie și Franța, care să asigure un eventual răspuns european, în caz de deteriorare a situației din Ucraina.

Profund nemulțumiți de dorința acerbă a Kremlinului de a continua războiul prin condiționarea încheierii acordului de încetare temporară a focului cu noi solicitări, precum și de intenția administrației Trump de a semna cu președintele Zelenski tratatul cu privire la cedarea mineralelor rare, fără acordarea unor garanții de securitate Kievului, liderii a 28 de țări membre ale acestei coaliții, UE, NATO și președintele Zelenski s-au întâlnit la Paris, la 27 martie 2025, pentru a discuta și a agreea ce garanții de securitate de lungă durată ar putea oferi

Kievului, în cazul semnării unui tratat de pace, și ce măsuri ar trebui luate pentru a forța Kremlinul să dea dovadă de seriozitate în cadrul acestor negocieri. Astfel, Parisul a anunțat deja un nou sprijin militar aerian pentru Kiev, în valoare de 2 mld. euro, precum și luarea în considerare a trimiterii unei *forțe de reasigurare (reassurance force)* în anumite puncte strategice din Ucraina (localități și baze militare), în situația încheierii unui tratat de pace cu Moscova, ca măsură de descurajare a Federației Ruse, precum și a unei echipe militare franco-britanice de consiliere a Kievului pentru pregătirea, organizarea și înzestrarea viitoarei armate ucrainene (Murray 2025). Unele țări nordice, precum Suedia și Danemarca, au anunțat și ele suplimentarea sprijinului militar acordat Kievului.

Intenția coaliției de voință europene este de a avea o armată ucraineană de circa 500.000 – 1.000.000 de militari, bine dotată și instruită, care să constituie prima redută de apărare a Europei împotriva unui posibil atac al Federației Ruse. O a doua redută ar reprezenta-o forțele europene de reasigurare din Ucraina și cele aliate din cadrul prezenței înaintate (eFP), de la granița de est a NATO, iar prin politica de înarmare rapidă a statelor europene, ar trebui să se dezvolte acele capacități care să învingă, la final, Kremlinul, chiar în situația în care SUA nu ar interveni în sprijinul pilonului european al Alianței Nord-Atlantice (Irish și Plneau 2025).

La începutul anului 2025, se concretizează deja două posibile scenarii privind securitatea europeană și, eventual, chiar a noii ordini mondiale. Unul dintre aceste scenarii, cel mai posibil, este conturat pe ideea că SUA vor continua să sprijine militar și financiar Ucraina, precum și pe aliații săi europeni, inclusiv pentru trimiterea unei forțe de menținere a păcii în zona de război, după semnarea unui eventual tratat de pace. Totuși, acest sprijin va fi diminuat și cenzurat de anumite condiții, pe care administrația Trump le-a transmis deja liderilor europeni și președintelui Zelenski, încă de la preluarea Biroului Oval. Aceste condiții se referă la înarmarea pilonului european al NATO și Canadei prin creșterea bugetului apărării acestor state.

Așa după cum s-a putut vedea în timpul desfășurării negocierilor de pace de la Riad, președintele Trump este mai mult interesat de reconsiderarea situației de securitate regională și mondială decât de încheierea războiului ruso-ucrainean. Ca urmare, este mult mai îngăduitor cu președintele rus, Vladimir Putin, în rezolvarea condițiilor pe care Kremlinul le-a tot adus în atenția echipei de negociatori decât

să țină cont de solicitările Kievului pentru realizarea unei păci trainice în estul Europei. Mai ales că a și prelungit timpul de încheiere a războiului de la 24 de ore la șase luni, timp în care este preocupat mai mult de realizarea unei stabilități economice și sociale interne în SUA, de sprijinirea Israelului prin lovirea Yemenului în vederea distrugerii/neutralizării grupării teroriste Houthi și de începerea unui război comercial cu Uniunea Europeană și cu China.

O condiție sine qua non a acestui scenariu o reprezintă unificarea UE într-o confederație de state (CUE) și nu menținerea ei doar ca organizație regională. Astfel, UE își poate căpăta autonomia strategică prin realizarea unei cvasiindependențe față de SUA și își va putea scrie singură propria istorie. Astfel, poziția sa geostrategică va deveni de aliat major al SUA și NATO. De altfel, în acest scenariu, putem vorbi de revenirea la bipolaritate prin constituirea a două grupări geopolitice – Blocul Democratic Occidental, care include SUA, CUE, țări aliate, ale G7 și alte democrații care împărtășesc aceleași valori și idealuri ale lumii libere versus Blocul extins BRICS, din care să facă parte, pe lângă China și Federația Rusă, state din cadrul G20. Această abordare ar mai putea fi văzută, printr-o prismă politico-economică unitară, și ca o confruntare între „*Nordul Global*” și „*Sudul Global*”, deci între statele dezvoltate și cele în curs de dezvoltare și slab dezvoltate.

Cel de-al doilea scenariu, cel mai periculos, are în prim plan realizarea unei noi ordini mondiale între SUA, China și Federația Rusă, scoțând din ecuație Uniunea Europeană, dacă aceasta din urmă nu devine un actor global.

Acest scenariu va implica pierderea graduală a sferelor europene de influență, inițial, în estul Europei, în detrimentul Federației Ruse și, ulterior, în vecinătatea continentului – Africa și Orientul Mijlociu –, în detrimentul Chinei. În acest context, poziția geostrategică a SUA poate balansa de la o primă abordare de izolaționism geopolitic la o împărțire a sferelor de influență la nivel global cu China. Deci trecerea la multipolaritate, așa după cum își doresc liderii de la Beijing și Kremlin.

Din păcate, situația geostrategică a Ucrainei este aproape aceeași în ambele scenarii, implicând semnarea unui tratat de pace, în care își va pierde o parte din teritorii și va trebui să-și reducă efectivele militare și să renunțe la dezideratul de a intra în NATO. Totuși, diferența este că, în primul scenariu, prin măsurile luate de CUE pe termen mediu și lung, Ucraina poate deveni un prim bastion de apărare împotriva Kremlinului, în timp ce, în cel de-al doilea, UE va ceda estul Europei,

incluzând, aici, și Ucraina, care va reîntra în sfera de influență a Federației Ruse. Deci acest scenariu va aduce cu el și posibilitatea reinstaurării unei noi „*Cortini de fier*” în Europa.

Concluzii

Comemorarea a trei ani de la izbucnirea războiului ruso-ucrainean a fost marcată de preluarea puterii politice în SUA de către administrația Donald Trump și de schimbări majore în relația SUA – NATO, SUA – UE și SUA – Federația Rusă. Astfel, încă din timpul campaniei sale electorale, Donald Trump a promis încheierea rapidă a războiului din Ucraina.

Diferit de ceea ce s-a încercat pe parcursul anului 2024 privind încheierea unei păci impuse de Kiev și sprijinită de UE, la care Moscova nu a fost invitată să participe, după instaurarea sa la Washington D.C., președintele Trump a anunțat intenția sa de a organiza un nou summit SUA – Federația Rusă la Riad, în Arabia Saudită, în care să se discute principalele aspecte de securitate la nivel european și mondial, printre care și încheierea unei păci durabile în Europa de Est, cu participarea separată a Ucrainei, dar fără implicarea UE. Considerat de anumiți analiști politici drept o reeditare a întâlnirii de la Ialta (1945)¹⁶ sau chiar de la Malta (1989)¹⁷, acest summit poate reprezenta însăși modificarea securității Europei.

Mai mult, pe parcursul anului 2024, puterea de negociator a Turciei a scăzut în regiune, îndeosebi ca urmare a declarațiilor belicoase, făcute în perioada acțiunilor violente din Orientul Mijlociu, dar și a poziției dublitate față de Kremlin. Ca urmare, președintele Erdoğan nu a mai fost luat în seamă pentru organizarea tratatelor de pace pe

¹⁶ Conferința de la Ialta (Yalta), denumită și „*Conferința din Crimeea*”, reprezintă întâlnirea, din perioada 4-11 februarie 1945, dintre liderii SUA (președintele Franklin D. Roosevelt), Marii Britanii (prim-ministrul Winston Churchill) și Uniunii Sovietice (Secretarul General Iosif Stalin), pentru a conveni intrarea URSS în război împotriva Japoniei, includerea Franței în marile puteri care monitorizează guvernarea Germaniei și în țările cu drept de veto din ONU, precum și împărțirea sferelor de influență din Europa, după terminarea Celui de-Al Doilea Război Mondial, conform site-ului <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/yalta-conf>, accesat la 01.04.2025.

¹⁷ Summitul de la Malta reprezintă întâlnirea din perioada 2-3 decembrie 1989, la bordul unor nave de luptă (crucișătoarele *USS Belknap* și *Maxim Gorki*), a președintelui american, George Bush, cu secretarul general sovietic, Mihail Gorbaciov, care a reprezentat încheierea „*Războiului Rece*”, prin reducerea prezenței militare și a echipamentelor în Europa și semnarea acordului nuclear *START I*, dezmembrarea URSS și unificarea Germaniei, precum și lansarea globalismului, conform site-ului <https://www.wilsoncenter.org/publication/the-malta-summit-and-us-soviet-relations-testing-the-waters-amidst-stormy-seas>, accesat la 01.04.2025.

teritoriul Turciei, iar poziția sa a început să fie din ce în ce mai amenințată, ca urmare a mișcărilor populare de susținere a contracandidatului său, Ekrem Imamoglu.

Pe plan militar, anul 2024 a demonstrat, încă o dată, că operațiile convenționale și deci puterea militară nu mai au eficiența *per se* de a îndeplini obiectivele strategice și starea finală dorită ale marilor puteri, necesitând desfășurarea unor alte acțiuni de către toate elementele de putere ale acestora. Această tendință a artei militare contemporane a fost folosită și de Kremlin în ultimii doi ani de război, în cadrul „doctrinei Gherasimov” de „apărare activă” și „acțiuni limitate”, prin creșterea acțiunilor hibride îndreptate asupra „Occidentului colectiv”. În același timp, și Kievul a combinat operațiile sale de apărare cu acțiunile neconvenționale pentru a recâștiga inițiativa strategică.

Chiar dacă Kremlinul a forțat cucerirea deplină a Donbasului în ultimul trimestru al anului 2024, într-o așa-zisă „teorie a victoriei”, prin atacuri tactice de nivel pluton, companie sau batalion, momentumul a rămas totuși scăzut, iar pierderile de vieți omenești au crescut exponențial, odată cu înăsprirea acțiunilor ofensive. Aceeași perspectivă au avut-o și pierderile de tehnică de luptă, în special de blindate. Aceste pierderi s-au datorat în special faptului că unitățile rusești de pe linia frontului au demonstrat o instruire precară, existenței unor echipamente deteriorate, lipsei comandanților tineri, precum și capabilităților foarte reduse de planificare.

La rândul său, Kievul a desfășurat ample acțiuni defensive pentru oprirea avântului armatei ruse în nord-estul, estul și sudul țării, demonstrând, încă o dată, dependența de sprijinul militar și financiar al Occidentului, prin care să poată stabili linia frontului. Totodată, constrângerile generate de resurse umane limitate și de scăderea moralului trupelor au reprezentat și continuă să reprezinte vulnerabilități critice ale armatei ucrainene, îndeosebi în sectoarele principale rusești de lovire. Aceste vulnerabilități au putut fi gestionate doar printr-o amplă integrare a acțiunilor de apărare ale unităților terestre ucrainene cu operațiile dronelor, cu focul artileriei și cu întrebuintarea mijloacelor de lovire cu bătaie mare, reușindu-se, până la finele anului 2024, să se oprească înaintarea forțelor ruse pe aproape toate direcțiile operativ-tactice.

Nici situația geopolitică a Europei nu mai este aceeași ca la izbucnirea războiului din Ucraina. Poziția administrației Trump față de NATO și UE este neclară și destul de dură cu privire la investițiile

europene în apărare. De asemenea, există la ora actuală o mare dezbinare între statele europene, mai ales de când poziția SUA s-a schimbat față de Europa. Mai mult, Franța, prin președintele său, Emmanuel Macron, dar și Marea Britanie, prin prim-ministrul Keir Starmer, își doresc să preia conducerea pilonului european al NATO și al UE în ceea ce privește ajutorul pe care Occidentul trebuie să-l acorde în continuare Kievului. Dar nu există un consens în această abordare europeană. De asemenea, o mare parte din alegerile prezidențiale și parlamentare (incluzând, aici, și pe cele europarlamentare) care au avut lor în Europa și în SUA, în anul 2024, au trezit suspiciuni privind o posibilă implicare informațională a Kremlinului, ca urmare a luptei acerbe, neloiale și uneori la limita legalității dintre cele două curente politice care domină politica occidentală – populismul și suveranismul. Această luptă a avut drept consecință scoaterea din cursa electorală a unor lideri considerați „*incomози*”, precum Diana Iovanovici-Șoșoacă și Călin Georgescu, în România, primarul Istanbulului, Ekrem Imamoglu, în Turcia și Jean-Marie Le Pen, în Franța, și chiar încercarea de asasinare a unor rivali politici, precum Donald Trump sau Robert Fico. Ca să nu mai vorbim de asasinarea disidentului rus Alexei Navalnîi într-o închisoare din Siberia.

Din ce în ce mai multe personalități politice occidentale încep să discute, pe lângă menținerea sprijinului financiar și militar, despre necesitatea opririi războiului de la granița de est a NATO și UE. Dar modul de finalizare a acestui război și de stabilire a păcii va depinde, în mare măsură, de poziția administrației Trump față de Europa. Deocamdată, această poziție este ambiguă, președintele american, Donald Trump, dorind, pe de-o parte, să oblige statele europene și Canada să crească bugetele proprii pentru apărare, iar pe de altă parte, amenință cu începerea unui război comercial cu UE, Canada și China. Astfel, viitorul securității Europei și cum va arăta noua ordine mondială în viitorul apropiat nu pot fi încă previzionate.

Măsurile de „descurajare prin pedepsire” care pot fi adoptate de statele europene împotriva Kremlinului (Bajarūnas 2024)

1. Schimbul de informații:

- încurajarea guvernelor și societății civile de a aduna mai activ dovezi credibile și împărtășirea lor în mod deschis atât cu publicul, cât și cu partenerii internaționali;
- încurajarea NATO și UE să facă schimb proactiv de informații interne referitor la propriile vulnerabilități;
- îmbunătățirea colaborării dintre agențiile de informații occidentale și partenerii globali pentru a îmbunătăți monitorizarea potențialelor rute de contrabandă și de evaziune a sancțiunilor.

2. Măsurile economice și financiare:

- vizarea factorilor de decizie ruși, a facilitatorii lor, a oligarhilor și entităților cu sancțiuni economice și de proprietate;
- oferirea de recompense financiare sau scutiri de la sancțiuni pentru rușii care încalcă politicile de stat ale regimului de la Kremlin;
- vizarea investițiilor rusești pe piețele imobiliare majore, cum ar fi Londra și Cipru;
- abordarea utilizării de către Federația Rusă a unei „flote din umbră” sau a proxy-urilor care ocolească sancțiunile pentru petrol și gaze.

3. Măsurile legale:

- depunerea de rechizitorii și urmărirea acțiunilor legale împotriva persoanelor ostile implicate în acțiuni hibride.

4. Măsurile cibernetice:

- demontarea rețelelor/fermelor de boți ale grupurilor de hackeri controlate de Federația Rusă sau susținute de stat și dezactivarea serverelor implicate în atacuri cibernetice;

- stabilirea unui cadru solid pentru accesul legal la datele criptate – respectând, în același timp, drepturile fundamentale – pentru a sprijini autoritățile responsabile de aplicarea legii și de securitate din statele NATO și UE.

5. Media:

- expunerea și perturbarea campaniilor de dezinformare prin intermediul platformelor media – atât sociale, cât și tradiționale; identificarea și eliminarea în mod public a conturilor sau rețelelor care răspândesc informații false;
- subminarea influenței presei ruse sponsorizate de stat care operează din țările NATO și UE; impunerea unor sancțiuni secundare entităților care oferă sprijin logistic sau financiar acestor instituții media;
- asistarea platformelor media occidentale în contracararea propagandei rusești;
- modelarea sentimentului public/cetățenesc și promovarea valorilor democratice în Federația Rusă; folosirea platformelor media independente, susținând disidenții ruși și mișcările societății civile, promovând exilul cetățenilor ruși și a jurnaliștilor independenți și valorificând rețelele sociale și campaniile digitale;
- combaterea revizionismului istoric rusesc cu narațiuni factice.

6. Contrasabotaj:

- încurajarea NATO să contracareze operațiile de sabotaj și acțiunile militare sub acoperire prin exerciții militare rapide, prin desfășurări sporite de trupe în zone vulnerabile, prin vizite în porturi și patrule aeriene și maritime îmbunătățite;
- crearea unei rețele antisabotaj pentru a sprijini statele membre în prevenirea și răspunsul la incidente;
- îmbunătățirea apărării antiaeriane și antirachetă integrată a NATO pentru a contracara amenințările de la drone sau alte obiecte zburătoare;
- folosirea unor contramăsuri și tehnologii de protecție a semnalului, ca răspuns la blocarea comunicațiilor civile și militare, a GPS-ului și a transmisiilor;
- amenințarea cu perturbarea căilor logistice rusești;

- sprijinirea statelor membre care se confruntă cu migrația instrumentalizată.

7. Alte măsuri:

- integrarea atât a capacităților militare ale NATO, cât și a instrumentelor de reglementare, economice și diplomatice ale UE într-un cadru unic;
- susținerea vecinilor Federației Ruse împotriva amenințărilor hibride, prin îmbunătățirea capacităților de reziliență, de răspuns și de partajare a informațiilor;
- încurajarea NATO și UE să stabilească și să actualizeze în mod regulat lista vulnerabilităților Federației Ruse și a celor implicați în activități maligne.

Raportul cu principalele date statistice ale războiului ruso - ucrainean

	 Fed. Rusă	%	 Ucraina	%
Domeniul teritorial				
Total teritoriu ucrainean pe care-l controlează Fed. Rusă în prezent, incluzând Pen. Crimeea și părți din Donbas pe care Rusia le-a cucerit înainte de invazia din 24 februarie 2022	113.310 km ²	19%		
De la începutul invaziei ruse (feb.2022)	70.251 km ²	12%		
În ultima lună (22 ian. – 25 feb. 2025)	495 km ²	0%		
În ultima săptămână	91 km ²	0%		
Domeniul militar				
Personal militar mort și rănit grav**	700.000	1,7%	400.000	3,1%
Pierderi în echipamente militare	20.506		7.908	
- Tancuri și vehicule blindate	11.908		3.966	
- Aeronave militare	305		183	
- Nave de luptă	22		35	
Domeniul economic				
Modificări cumulative în cadrul PIB din 2022 (în anul 2024)		5,6%		-23%
Creștere PIB proiectată pentru 2025		1,6%		2,0%
Deficitul bugetar față de % PIB		1,7%		20%
Schimbul valutar în USD din feb.2022***	0,012	-3%	0,0240	-27%
Randamentul obligațiunilor pe 3 ani		17,4%		24,7%
Gradul de deteriorare a rețelelor electrice****				64%

	 Fed. Rusă	%	 Ucraina	%
Domeniul social				
Pierderi civile	388		12.500	
Strămutarea civililor*****	800.000	0,6%	10.200.000	23%
Sprijinul popular pentru război		61%		51%
Note: * Situația curentă a teritoriilor ocupate de Federația Rusă la un moment dat, din februarie 2022. ** % populație masculină între 20 și 64 ani. *** Grivna ucraineană, folosind o rată fixă de schimb. **** Pentru Federația Rusă nu există pagube semnificative materiale în infrastructură. ***** În Federația Rusă, un mare număr de refugiați politici, emigranți economici și bărbați care fug de înrolare/mobilizare.				

Sursa: The Russia-Ukraine War Report Card, Feb.26, 2025 (RM Staff 2025)

Așa după cum am amintit și în cadrul studiului de specialitate din anul 2024, denumit „*Forme și procedee inovative ale acțiunilor de luptă utilizate în războiul din Ucraina*”, din cauza lipsei unor indicatori fiabili, acest raport nu include factori multipli, care ar putea fi mai importanți pentru evaluarea succesului și a potențialului ofensiv al beligeranților.

Mai mulți factori prin care Ucraina are probabil un avantaj sunt greu de cuantificat, cum ar fi ajutorul militar străin, moralul, conducerea militară și războiul informațional, în timp ce punctele forte ale Federației Ruse, cum ar fi controlul real al teritoriului vremelnice ocupat, sunt mai ușor de interpretat. Aceasta se reflectă în faptul că datele cantitative disponibile prezintă o imagine mai favorabilă Federației Ruse decât realitatea. De altfel, chiar și conducerea militară de la Kiev consideră că Moscova deține un avantaj numeric în personal, dar și un avantaj major în asigurarea, prin industria proprie de apărare și prin partenerii strategici, a munițiilor și echipamentelor militare necesare continuării pe termen lung a războiului. Prin urmare, este important să ținem cont de ceea ce nu este inclus atunci când interpretăm statisticile existente.

BIBLIOGRAFIE:

- Adams, Paul. 2025. „The endgame in Ukraine: How the war could come to a close in 2025.” *BBC*. Accesat 03 12, 2025. <https://www.bbc.com/news/articles/c2ldpnyewx1o>.
- Al Jazeera. 2024. „Russia intensifies attacks on Ukraine’s Kharkiv region”. Accesat 25.04.2025. <https://www.aljazeera.com/news/2024/5/13/russia-intensifies-attacks-on-ukraines-kharkiv-region>.
- Bajarūnas, Eitvydas. 2024. „Making Russia Pay for Hybrid Attacks.” *CEPA*. Accesat 03 24, 2025. <https://cepa.org/article/making-russia-pay-for-hybrid-attacks/>.
- CBS News. 2024. „Biden lifts restriction on Ukraine's use of U.S.-provided weapons deep inside Russian territory”. Accesat 21.02.2025. <https://www.cbsnews.com/news/biden-ukraine-us-weapons-russia-restriction/>.
- Cox, Dan. 2024. „The Operational and Strategic Genius of the Kursk Offensive.” *Fpri.org*. Accesat 03 11, 2025. <https://www.printfriendly.com/print?url=https://www.fpri.org/article/2024/11/the-operational-and-strategic-genius-of-the-kursk-offensive/&headerImageUrl=&headerTagline=&imageDisplayStyle=block&customCSSURL=&disableClickToDel=1&disablePDF=0&encodeImages=fa>.
- EBU Investigate Journalism Network. 2025. „Playing With Fire. Are Russia's hybrid attacks the new European war?” *EUR(O)VISION News*. Accesat 24 03 2025. <https://investigations.news-exchange.ebu.ch/playing-with-fire-are-russias-hybrid-attacks-the-new-european-war/>.
- Echipa Al Jazeera și Agențiile de Știri. 2025. „Russia-Ukraine war: List of key events, day 1,125.” *Al Jazeera*, 25 03. Accesat 03 26, 2025. <https://www.aljazeera.com/news/2025/3/25/russia-ukraine-war-list-of-key-events-day-one-thousand-one-hundred-twenty-five>.
- EU Press Release. 2025. „Commission unveils the White Paper for European Defence and the ReArm Europe Plan/Readiness 2030.” *ec.europa.eu*. 19 03. Accesat 03 25, 2025. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_793.

- Evans, Angelica, Nicole Wolkov, Kateryna Stepanenko, Nate Trotter, William Runkel, și Frederick W. Kagan. 2024. *Russian Offensive Campaign Assessment, December 31, 2024*. Daily Assessment, Washington D.C.: Institute for the Study of War. Accesat 02 21, 2025. <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-december-31-2024>.
- Greg Myre. 2024. „Report: Ukraine receives first batch of U.S.-made F-16 fighter jets”. NPR. 01 AUGUST 2024. Accesat 21.02.2025. <https://www.npr.org/2024/08/01/g-s1-14698/ukraine-receives-u-s-f-16-fighter-jets>.
- Harvey, Lex. 2025. „North Korea has sent 3,000 more soldiers to bolster Russia’s war on Ukraine, South Korea says.” *CNN*, 27 03. Accesat 03 31, 2025. <https://edition.cnn.com/2025/03/27/europe/north-korea-russia-ukraine-soldiers-intl-hnk/index.html>.
- Irish, John, și Elizabeth Plneau. 2025. „Europeans back strong Ukraine army, differ on future 'reassurance force'.” *The Reuters*, 27 03. Accesat 03 28, 2025. <https://www.reuters.com/world/europe/ukraines-allies-meet-with-new-aid-security-assurances-mind-2025-03-27/>.
- Isachenkov, Vladimir. 2025. „Trump’s call with Putin ends U.S. efforts to isolate Russia.” *Associated Press*. Accesat 03 14, 2025. <https://apnews.com/article/russia-trump-putin-ukraine-war-32f3b815693df3485b086e647d2e26f7>.
- ISW Press. 2025_1. „Russian Offensive Campaign Assessment, March 24, 2025.” *Institute for the Study or War*, 24 03. Accesat 03 26, 2025. <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-march-24-2025>.
- ISW Press. 2025_2. „Russian Offensive Campaign Assessment, March 25, 2025.” *Institute for the Study of War*, 25 03. Accesat 03 27, 2025. <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-march-25-2025>.
- Jones, Seth G. 2025. „Russia’s Shadow War Against the West.” *CSIS*. Accesat 03 24, 2025. <https://www.csis.org/analysis/russias-shadow-war-against-west>. Joshua Shiffrinson. 2013. „The Malta Summit and US-Soviet Relations: Testing the Waters Amidst Stormy Seas”. Wilson Center. Accesat 01.04.2025.

- <https://www.wilsoncenter.org/publication/the-malta-summit-and-us-soviet-relations-testing-the-waters-amidst-stormy-seas>
- Joyner, Ella. 2025. „EU summit on Ukraine: Europe seems ready to spend on defense.” *Deutsche Welle*. Accesat 03 12, 2025. <https://www.dw.com/en/eu-summit-on-ukraine-europe-seems-ready-to-spend-on-defense/a-71853358>.
- Kostenko, Maria, Christian Edwards, și Sophie Tanno. 2025. „Russia is advancing in Kursk, threatening Ukraine’s sole territorial bargaining counter.” *CNN*. Accesat 03 11, 2025. <https://edition.cnn.com/2025/03/09/europe/russia-advances-kursk-ukraine-intl/index.html>.
- Labanauskaite, Goda. 2025. „Volodymyr Zelenskyy calls for Ukrainian air force modernization.” *Aero Time*, 05 02. Accesat 04 25, 2025. <https://www.aerotime.aero/articles/zelenskyy-urges-modernization-of-ukraines-military-aviation>.
- Landale, James. 2025. „Election rumours swirl in Ukraine – could Zelensky be mulling a summer poll?” *BBC*, 01 04. Accesat 04 25, 2025. <https://www.bbc.com/news/articles/cp8je3l5n1wo>.
- Livermore, Doug. 2024. „What Next After Russia’s Failed Kharkiv Offensive?” *CEPA*, 05 07. Accesat 02 21, 2025. <https://cepa.org/article/what-next-after-russias-failed-kharkiv-offensive/>.
- McNabb, Miriam. 2025. „Ukraine Expands Drone Capabilities with New Approvals and Ambitious Procurement Plans.” *Drone Life*, 26 03. Accesat 04 25, 2025. <https://dronelife.com/2025/03/26/ukraine-expands-drone-capabilities-with-new-approvals-and-ambitious-procurement-plans/>.
- Murray, Warren. 2025. „Ukraine war briefing: Russia desires war while Ukrainians ‘take risk of peace’, says Macron.” *The Guardian*, 27 03. Accesat 03 28, 2025. <https://www.theguardian.com/world/2025/mar/27/ukraine-war-briefing-russia-desires-war-while-ukrainians-take-risk-of-peace-says-macron>.
- Office of the Historian, Department of State, United States of America. fără an. „The Yalta Conference, 1945”. Accesat 01.04.2025. <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/yalta-conf>.

- Osgood, Brian. 2025. „Russia-Ukraine war updates: Putin calls for a deal for ‘long-term peace’.” *Al Jazeera*. Accesat 03 14, 2025. <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2025/3/13/russia-ukraine-war-live-news-us-negotiators-to-set-out-truce-plan>.
- Press Service of the President of the Republic of Belarus. 2025. „Union State.” *President of the Republic of Belarus*. Accesat 03 26, 2025. <https://president.gov.by/en/belarus/economics/economic-integration/union-state>.
- Reuters Team. 2025. „Ukraine, US to meet in Riyadh after Russia-US Black Sea ceasefire talks.” *Reuters*, 25 03. Accesat 03 25, 2025. <https://www.reuters.com/world/ukraine-us-meet-riyadh-after-russia-us-black-sea-ceasefire-talks-2025-03-25/>.
- RM Staff. 2025. *The Russia-Ukraine War Report Card, Feb. 26, 2025*. War Report Card, Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School , New York: Carnegie Corporation. Accesat 03 26, 2025. <https://www.russiamatters.org/news/russia-ukraine-war-report-card/russia-ukraine-war-report-card-feb-26-2025>.
- Svaboda. fără an. Accesat 27.03.2025. <https://www.svaboda.org/a/33357342.html>.
- Telegram. fără an. Mobilization News. Accesat 18.02.2025. <https://t.me/mobilizationnews/21475>.
- Telegram. fără an. Osirskiy. Accesat 10.03.2025. <https://t.me/osirskiy/1012>.
- The Moscow Times Team. 2025. „U.S. Suspends Monitoring of Russia’s Hybrid Warfare.” *The Moscow Times*. Accesat 03 24, 2025. <https://www.themoscowtimes.com/2025/03/19/us-suspends-monitoring-of-russias-hybrid-warfare-reuters-a88412>.
- UNCTAD. 2024. „Data Hub Empowering development through data and statistics.” *UN Trade and Development (UNCTAD)*. Editor UNCTAD. 09 02. Accesat 02 18, 2025. <https://unctadstat.unctad.org/EN/Classifications.html>.
- Walsh, Nick Paton. 2024. „Russian assault piles pressure on fragile Ukrainian defensive line in the east.” *Reuters*, 01 04. Accesat 02 21, 2025. <https://edition.cnn.com/2024/04/01/europe/russian-assault-ukraine-defenses-tonenke-avdiivka-intl/index.html>.

Wolff, Stefan, și Tetyana Melyarenko. 2025. „US and Ukraine sign 30-day ceasefire proposal – now the ball is in Putin’s court.” *The Conversation*, 12 03. Accesat 04 25, 2025. <https://theconversation.com/us-and-ukraine-sign-30-day-ceasefire-proposal-now-the-ball-is-in-putins-court-251940>.